

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI JADRAN

DR. ŠALAMUN PEANKU
VIA VERZI 8
KOPER

LET 1. ŠTEV. 25

Koper, petek 20. junija 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

TURIZEM v Slovenski Istri

Vsako leto je obiskalo Slovensko Istro večje število domačih in tujih gostov, ki so zadovoljni odhajali na svoje domove in niso mogli prehvaliti lepot slovenske zemlje, zlasti pa še Portoroža. Letos pa je stvar precej drugačna. V Slovensko Istro so dосlej vzašel le redke skupine članov posameznih sindikatov, posamezne šole in nekaj posameznikov, hoteli in gostinski obrati pa so v tej predsezoni ostali skoraj prazni. Gleda na vse to je nujno potrebno nekoliko analizirati vzroke mrtvila letošnje sezone in pomagati delovnim kolektivom tukajšnjih gostinstnih obratov, da to sezono kolikor toliko oživi.

Eden izmed objektivnih vzrokov, da se letos ni razvila turistična sezona, je nedvomno slabo vreme. Tu ni kaj razpravljati in lahko mirno postavimo pik z željo, da bo drugo leto več sreče. Med objektivne težave lahko štejemo tudi določanje in korekturre cen, ter urejevanje formalnosti glede sindikalnih popustov in plačevanja z industrijskimi boni. Razumljivo je, da je bila to precejšnja ovira za člane sindikatov v Jugoslaviji, ki si niso bili o tem na jasem in mnogi zato tudi prišli niso. Seveda je treba razumeti, da je to ozemlje z Jugoslavijo gospodarsko povezano in da je pač bilo treba počakati, da se tukajšnje cene uskladijo s cenami v FLRJ. Sedaj so vsi ti problemi končno odpadli, cene so stabilizirane in tudi popust je določen (40 do 60%, od skupnih stroškov pa se lahko plača do 80% v bonih).

Glavni vzrok za letošnje mrtvilo pa je treba iskati v premajhni zainteresiranosti kolektivov gostinskih obratov, da s primerno propagando popularizirajo svoje obrate. Sicer ni prav prijetno domaćim ljudem za zgled dajati tuje, vendar bi se prav v tem pogledu lahko od njih mnogo naučili. Primerjajmo samo domače in tuje prospakte. Inozemski prospakti v podrobnostih spoznajo vosta, kaj mu bo nudilo gostinsko podjetje, kakšno izbiro bo imel pri hrani, pijadi, razvedrilu, izletih itd. Celo podrobno izdelane zemljevide bližnje okolice zasledimo v njih, po katerih se lahko sijajno orientira, potem načrte za vožnje z motorimi čolni, ladjami, avtobusni, nasvete za iznrehole, opise raznih turističnih točk in zgodovinskih ali prirodnih znamenitosti itd.

Gleda na vse to bi bilo potrebno, da bi pri sestavljanju prospakov in drugih propagandnih stvari sodelovali celotni kolektivi gostinsko-turističnih obratov, kajti mnogi člani teh kolektivov imajo bogate izkušnje iz prejšnjih let, vedo, kaj najbolj zanima goste, ali z drugimi besedami »več glav več več«. Seveda je potrebno prospakte in drug propagandni material hitro in spremno razpečati, da so domači, kakor tudi tudi letoviščarji čim hitreje informirani. Tudi v domaćem, kakor v tu-

Nadaljevanje na 2. strani

Kam na dopust?

Na naše morje!

TURIZEM v Slovenski Istri

(Nadaljevanje s 1. strani)

jem tisku je bilo zelo malo objavljenega o turističnih lepotah Slovenske Istre in o pogojih za letovanje. Ker smatramo, da je za nas z gospodarskega gledišča zlasti važen razvoj tujškega prometa, je dobro, da si še pobliže ogledamo, kaj smo letos v tej smeri ukenili.

Koprski okrajni ljudski odbor je spomladi poslal predstavnika turkajnjega turizma in gostinstva v inozemstvo (Švico, Avstrijo in Zadnjo Nemčijo), da bi navezali stike s potovarnimi biroji, sklenili nekaj pogodb in popularizirali letovišca Slovenske Istre v teh državah. Odveč bi bilo govoriti o nujnosti tega koraka, potrebno pa je, da v zvezi s tem spregovorimo o nekaterih pomanjkljivostih in nespretnostih, ki jih bomo moralni v prihodnje resno odpraviti.

Predvsem je treba ugotoviti, da so odšli predstavniki turizma tega področja prepozna v tujino, saj se večina tujev že v zimskih mesecih odloči, kjer bo prebila svoj letni dopust. Čeprav je bilo povod v inozemstvu veliko zanimanja za Jugoslavijo, je vendar treba vedeti, da je propagandna konkurenca zelo močna (zlasti Italija) in da se marsikdo odloči za tisto letovišče, kjer ima takoreč na dlanu vse podatke o cenah, najrazličnejših ugodnostih, prevozih, izletih itd. V tem pogledu je bila naša propaganda zelo šibka, nerodna in je bilo temu primerno tudi več obljud, kakor pa konkretnih dogоворov za obisk.

Pred nam je prospekt italijanskega letovišča Cattolica (blizu Benet). V njem je natančno opisano vse, kar naj bi zanimalo gosta, navedene pa so tudi cene. Tako stane kompletni penzion v prvorostenem hotelu 1700 lir dnevno na osebo v sezoni, v predsezoni pa 1540 lir. Torej preračunano na dinarje 800 in 749 dinarjev dnevno na osebo. Če primerjamo te cene s cenami naših hotelskih obratov (A kategorija - 45-1239 din in B kategorija 795-885 dinarjev dnevno), potem vidimo, da je s takimi cenami težko konkurirati, zlasti n. pr. v Avstriji, kjer je živiljenjski standard precej nižek in se bo letoviščar s povprečno plačo verjetno odločil za Italijo. Seveda, to je le prospekt, propagandna stran primerjave naših in italijanskih cen v letoviščih. Naše cene so višje, toda postrežba je neprimerno boljša in kar je najbolj važno - solidna. Nananje tuje turistične propagande je predvsem privabiti tuje z razmeroma nizkim cenami, nato pa ga na drug način »okoli prinesti«. Teh nancinov je več in mislim, da jih ni potrebno preveč nadrobno naštrevati. Naj omenim samo, če primerjamo cene mesa pri nas in v Italiji, da pač tam meso ne bo moglo biti vrak dan in v taki količini na krožniku kakor pri nas, potem se da lepo »primaknit« pri vinu, ali v baru itd. Končni finančni efekt tuje, ki zapusti italijansko letovišče in ne pravi boljši, lahko redemo, da je še slabši kakor pri nas, pa kljub temu smo bili v propagandi nerodni in tujev nismo znali pridobiti.

Glede švicarskih gostov je stvar malo drugačna kakor n. pr. z Avstrije. Ti po veliki večini ne gle-

dajo na denar, treba je samo dobre in pravočasne propagande, hkrati pa jim omogočiti v hotelu čim prijetnejše bivanje in jim izkazati primereno pozornost. Treba je vedeti, da je zadovoljen gost, ki odhaja iz našega letovišča, tudi sam najboljša propaganda, saj bo vrsti svojih znancev priporočeval, kako so ga sprejeli in kako se je počutil. Take nereditosti, kakor se je pripetila to sezono v Portorožu se nikakor ne smejo prijetiti, ko so uglednemu tujemu gostu odkazali prostor v slabsem hotelu in je bil potem šele na lastno zahtevo premičen v boljšega.

Razen tega se zaradi malomarnosti nekaterih upravnikov turističnih podjetij, pa tudi gostinskih obratov, često prijeti, da gostje nimajo pri roki cigaret, piva, kisle vode itd. (n. pr. bife na pristanišču v Kopru, gostilna v Semedeli itd.) Samo pomislite, kakšen vtis dobti gost, ko mu niti s temi najbolj enostavnimi stvarmi ne morejo postreči. Kosmo se razgovarjal; z nekaterimi upravniki, zakaj nimajo cigaret, so me-

Občinski odbor Ilirska Bistrica je dobro zaoral ledino

Po novi upravno-territorialni razdelitvi je Ilirska Bistrica postala ena največjih občin na Primorskem. Formirana je bila iz šestih bivših KLO: mesta Bistrica in Trnovega Kosez, Zemona, Zarečja, Topolca in Harija. Nova občina šteje 6568 prebivalcev.

Novi občinski ljudski odbor je začel z delom 27. maja letos. Sestavlja ga skupaj 30 odbornikov — voljenih predstavnikov iz vseh vasi, ki sestavljajo občino. Socialni sestav je kaj pester: tretjina je kmetov dve tretjini pa sestavljajo industrijski dalevcii, obrtniki, uslužbenici in raznih področij političnega, gospodarskega in kulturnega življenja občine, zastopana je združvena služba v tudi ena gospodinjina, tako, da so v upravljanju občine udeleženi primerenih sorazmerju prav vsi složni prebivalstva. Ljudstvo je iz svoje srede izbralo ljudi, ki jim zaupa povečini, ki so že neštetokrat dokazali svojo priravnost in zvestobo socialistični stvari.

Med odborniki je mnogo udeležencev v NOB, članov KP in ostalih množičnih organizacij.

Ljudski odbor občine ima tri sestave: gospodarski, za prosveto in kul-

turo ter za zdravstvo in socialne politike.

Tako po prevzemu poslov se predsednik odbora, tajnik in blagajnik ter predsedniki svetov obšli vse področje občine in na mestu samem ugotovili vse pomanjkljivosti in potrebe, se posvetovali z občani in potem iznesli svoja poročila o situaciji na drugi seji odbora, kjer so bili prisotni tudi predstavniki OLO iz Postojne. Na seji so bili sprejeti konkretni sklepni izvršitvi nekaterih najnajnejših del, ker so letos finančna sredstva omemjena in ne zadostujejo za vse potrebe. Pri tem je prišla do izraza iniciativa posameznih odbornikov, ki so za svoje vasi predlagali za izvršitev potrebnih del prostovoljno delo ali krajevni samopričevlek v materialu in finančnih sredstvih. Kot najnajnejša dela, ki čakajo izvršitev, naj omenimo popravila in ureidev cest, kanalizacijo vodov, elektrifikacijo in javne razsvetljavo, vodovod, vodnjake v Tomišnjah, pokopalische, kopališča v Bistrici, stanovanjske in druge stavbe v upravi odbora, borbe proti koloradskemu hrošču, ureidev trgovske in gostinske mreže popravilo šol, sanacijo vasi, razširitev reševalne postaje, ambulante in druga. Zaradi večje potrebe odborniki tudi predlagajo, naj bi okrajna posredovalnica za delo postavila svojo eksposiduro v Ilirski Bistrici.

Zelo razveseljivo dejstvo je aktivno sodelovanje vseh odbornikov v razpravi o vseh nakazanih vprašanjih. Vsak za svoj sektor dela se znašali koristne predlogi, ki so v mnogočem pomogli k rešitvi posameznih vprašanj.

Razpravljali so tudi o pozitivitvi dela v SKUD »Toneta Tomšiča«, o njegovem povodnji, o godbi, tam-buraškem zboru itd. Razširjeno je

bilo trgovske podjetje »Snežnika«. Na čvrste noge, to je na gospodarsko osnovo je bilo postavljeno občinsko podjetje »Komunalna dejavnost«, ki se bo v bodoče moralo vzdrževati samo, v svoji skrbi pa ima vodovodno omrežje, zgradbe in zemljišča občine, sejmnišča in javne trinice, občinske ceste, kanalizacijo javna strnišča in razsvetljavo, snago in čiščenje ulic, kurivo, parke in kulturne spomenike ter pokopališča.

Do konca junija bodo po vseh vseh in naseljih zbori volivcev, katere bodo odborniki seznanili z delom občinskega ljudskega odbora. Volivci bodo to delo lahko kritizirali, če jim ne bo všeč, postavljali nove predloge ter pojavili, ali grajali posamezne ukrepe odbora. Tako neposredno ljudje sami sodelujejo v upravljanju svoje občine. Kakšna velikanska razlika med danasno Jugoslavijo in njenem demokratično državno ureditvijo ter med ono predaprilsko ali pa celo Italijo ki je z neomejenim totalitarizmom gospodari po teh krajih!

Zaključek naj omenimo še velikansko korist, ki jo imajo teritorialno velike občine. Po prejšnjem stanju je bilo na področju današnje ilirskobistriške občine 25 uslužbencev v državni administraciji, zdaj pa jih je le še deset in še to število se bo po dokončni ureditvi občutno zmanjšalo. Občinski proračun znaša 8.800 dinarjev na občana. Skupaj so izdatki preračunani na 8.739.000 dinarjev in zajemajo že poprej omenjene potrebe ter občinsko administracijo.

Lahko rečemo, da se je ljudski odbor občine Ilirska Bistrica dobro znašal v novih pogojih in da bo svoje delo ob konkretni pomoči vsej prebivalstvu opravljaj v splošno zadovoljstvo vseh! Brko

HOTEL »PALACE« V PORTOROŽU

nili, da imajo pri tem samo sitnosti. Seveda za njih predstavlja to sitnost, za goste pa predstavlja to zelo važno uslugo, zlasti v večernih urah, ko so trafike zaprte. Skrajni čas je, da se napravi tudi v gostinstih obratih red, kajti zavedati se moramo, da so tu letoviščarski kraj, upravniki pa dobivajo plačo za to, da poskrbijo za brezhibno postrežbo in ustrezajo po možnosti tudi vsaki najmanjši želji gosta.

Klub vsem nerodnostim, objektivnim in subjektivnim težavam, pa se bo dala letos stvar le še nekoliko popraviti. Predvsem je potrebna večja zainteresiranost samih podjetij glede propagande. Članki v časopisih, prospekti, fotografije teh krajov, natančne informacije o cenah, popustih, raznih ugodnostih, mogoče nekaj ažražajev večdnevnih izletov za skupine in posameznike — vse to mora prodreti med množice, hkrati pa ne bi škodovali tudi osebni stiki posameznih turističnih in gostinstih obratov z našimi delovnimi kolektivi za organizacijo skupinskih obiskov ter skupinskih in

posameznih letovanj. Pričakovati je tudi večji odziv iz Zapadne Nemčije, kjer so odobrili nad pol milijona dolarjev za devizno kritje letoviščarjem ter skupino avstrijskih studentov, ki bo letovala po nekoličini značilnih cenah.

Seveda je še vrsta drugih vprašanj, o katerih bi bilo dobro sprejeti v praviti in o katerih bi bilo dobro, da bi spregovorili tudi drugi odgovorni ljudje za turizem v teh krajih, da bi v tem zelo važnem vprašanju v resnici napravili odločen korak naprej.

ZASEDANJE OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA V POSTOJNI

Ob zaključku redakcijskega dela smo prejeli iz Postojne poročilo o zasedanju okrajnega ljudskega odbora. Glavna točka dnevnega reda je bila razprava o proračunu za leto 1952. Ker nam ni bilo več mogoče objaviti poročila v celoti, ga bomo objavili v prihodnji številki.

Važno obvestilo

V zvezi z novimi finančnimi odredbami v coni B smo naš tek. račun pri podruž. NB v Postojni ukinili. Prosimo vse naše redne naročnike, kolporterje in inserente, da odslej obračnavajo direktno na naš tek. račun pri podr. NB v Kopru št. 657-909-171.

TEDEN DNI DOMA

Naši planinci so sklenili organizirati plezalno turo na najvišje afriško pogorje Kilimandžaro, kjer bodo skušali pripelzati na vrh najvišje gore Kibo. Plezalne ture se bo udeležilo kakih deset najboljših plezalcev, večinoma iz Hrvatske in Slovenije.

Letos se je vrnilo na Reko in prosilo za jugoslovansko državljanstvo 16 Italijanov, ki so svoj čas optirali za Italijo. Bedno življenje in pomanjkanje sta jih prisilila, da so se zoperi vrnili v državo, kjer sta jim zagotovljena delo in boljše živiljenje. Obenem je letos na Reki 148 Italijanov umaknilo svoje prošnje za opcijo in zaposlilo za jugoslovansko državljanstvo, več Italijanov za bivanje.

Vincolska hidrocentrala ni le ogromnega gospodarskega pomena marveč bo postala tudi važen činitelj v razvoju turizma in športa. V nedeljo je bila prvič prirejena na novo nastalem jezeru Bajer regata jadrnic. Z Reke in iz Zadra je vozil na to prireditve poseben izletniški vlak.

V Dolnjem Miholjcu na Hrvatskem so v nedelji že svečano proučevali dan bratov Antonia in Stefana Radiča. Proslovi je prisostvovalo veliko število kmetov in predstavnikov občin, Partije in množičnih organizacij. O živiljenju in delu bratov Radičev, o njuni politični borbi in dejavnosti v korist hrvaških kmetov je govoril Franjo Gaži, predsednik Izvršnega odbora republike hrvatske kmečke stranke in podpredsednik vlade LR Hrvatske. V imenu Srbov iz Hrvatske pa je govoril podpredsednik vlade LR Hrvatske Božidar Maslarić.

Preteklo soboto je bilo v Beogradu tretje žrebanje drugega ljudskega poročila. Amortiziranih je bilo 261.700.000 dinarjev, za dobitek izžrebanih pa 70.495.000 dinarjev. Dobitek v znesku 100.000 din je dobila obveznica št. 415 serije 1947, dva dobitka po 50.000

din pa sta dobili obveznici 157 naslednjih serij: 1940 in 4964. Amortizirane obveznice in izžrebane dobitke bodo izplačevale vse podružnice Narodne banke od 30. junija t. l.

Predsednik Prezidija Ljudske skupščine dr. Ivan Ribar je predal prejšnjo soboto visoka odlikovanja borcev in voditeljem Narodnoosvobodilne borbe. General-polkovnik Ivan Gošnjak je prejel Red Svobode, 70 oficirjev JLA, državnih in partizanskih funkcionarjev, med njimi minister Svetozar Vukmanović, general-polkovnik Olmar Kreacić, general-polkovnik Mitar Bakić, vice-admiral Mate Jerković in drugi pa so prejeli Red narodnega heroja.

Na Oplencu pri Beogradu se je v nedeljo začelo posvetovanje naših najznamenitejših profesorjev ustanovnega prava in teorije države z vseh pravnih fakultet v državi in drugih pravnih strokovnjakov na katerem so razpravljali o vprašanjih glede ustanovnega zakona o najvišjih organih oblasti.

Centralni komite Ljudske m. adine Slovenije je sprejel ponudbo slovenskih in srbskih mladinskih organizacij za sodelovanje 1600 študentov in srednješolcev na jaščanškem in zeničkem gradilišču. Iz Slovenije bo prišlo 1200 srednješolcev in študentov, z beograjskega vsečilišča pa 400 študentov.

Beograjska »Borbac« je 7. junija objavila članek svojega ljubljanskega dopisnika pod naslovom »Sindikalna ali nesindikalna tovarna«, v katerem so bili izneseni pojavi kršitve demokratičnosti dežavskoga samoupravljanja v »Litostroju«. Ceprap so navedbe v članku odgovarjale resnici, je vodstvo podjetja prekinilo delo v tovarni in organiziralo miting ter skušalo izbrisati delavce za borbo proti upravnemu kritiki škodljivih pojmov v upravnem kredru. Slovenška javnost pa je obsodila postopke vodilnih ljudi v tem podjetju in nepravilno reakcijo na kritik v Borbi.

Za vaš letni oddih izberite kopališče in restavracijo

SV. NIKOLAJ pri Kopru (STO)

weekend hišice, krasna plaža, drevoredi, športna igrišča, dnevni koncerti, ples / Ugodne cene, solidna postrežba!
Za člane sindikatov iz FLRJ in cone B je pri izkoriscenju letnega dopusta 40 do 60% popust — Vse informacije dobite pri upravi kopališča in v hotelu »Triglav« v Kopru

*

Obiskovalci Slovenske Istre

HOTEL „TRIGLAV“ V KOPRU

vam nudi komfortno opremljene sobe s kopalicami in apartmani. Med tednom redni koncerti, vsako soboto in nedeljo ples v veliki hotelski dvorani. Na razpolago so prvovrstna topla in mrzla jedila in vse vrste pičaj

Te kaše naše ljudstvo ne more več prebaviti

Nevšečno je človeku brbiti po izmeških, vendar se nam to zdi potrebno v primerih, ko gre za to, da se obvarujemo pred njihovim škodljivim vplivom. Gre v tem primeru ponovno za proslavljenega fašističnega škofa, junaska zatiralec in poitalijančevele slovanskega življa v naših krajih. Upira se človeku govoriti o istih stvareh, vendar kaže, da je to potreben, ker je fašistično fašizmo in licemernost, ki je poseljeno v bivšem Mussolinijevem miljenku, maziljenec Santinu, še vedno tako, da, čeprav se človeku že gabi, nam poskuša škodovati.

Junaska dejanja tega črnega politikanta so znana prav dobro že vsem našim ljudem, znana so tudi naši zavedni duhovščini, ki je pretrpela že marsikatero bridko, odkar je fašist Santin s podporo Mussolinijevem režima zlezel na škofovski prestol in teroriziral naše ljudi najprej na Reki in, ko se je tam toliko odlikoval, da je bil sposoben zasesti tržaško stolico, še v Trstu.

Početje fašista Santina je od samega začetka prostavo v pravem smislu besede, zločinsko s pravo besedo, v polnem pomenu besede fašistično. Neizpodbita dejstva njegove karriere to jasno dokazujejo. Nima smisla, da se dotaknemo tega ali onega primera iz njegove fašistične dejavnosti v preteklosti. Morda bi bilo dobro opozoriti le na dejstvo, da si je znal Santin v žalostni preteklosti našega ljudstva vzgojiti nekaj jančarjev, ki so mu danes zvesti oprode. Imena sicer niso važna. Gre le za manj pomembne Bekarje, Minatorje, Borsije, Tomice in podobne odpadke, ki danes smradijo in so morda tudi osmradiли nekatere omahljive. Naši ljudje dobro vedo, da nam Italijani niso sovražni, da pa so pravi hudiči glede nacionalne ne-

Baresi je zopet jokal po „italianissimi zemljah“ onkraj meje

Preteklo nedeljo so italijanski imperialisti organizirali v Gorici novo protijugoslovansko provokacijo. To pot so sklicali v Gorici, tukti jugoslovanski meji, zborovanje »bivših bojevnikov in invalidov iz prve svetovne vojne«. Z bivšimi bojevniki in invalidi je prišel v Gorico poleg raznih italijanskih generalov tudi portapljnik italijanskega obrambnega ministrstva Baresi.

Toda na takoj važnem vpatročnem zborovanju je bilo treba tudi pogreti italijanske imperialistične apetite. Za to so poskrbeli Baresi in predsednik združenja invalidov Ricci. Baresi, ki je poznan po svojih izjavah, ki jih je dal na volilnem zborovanju v Trstu, da je italijanska vojska pripravljena na Timavu da vkoraka v Trst, je tudi v nedeljo jokal po »italianissimi zemljah« onkraj meje, kjer pa mi bilo nikoli niti enega Italijana, če se ni pritepel za časa fašizma. Se bolj nesramen od Baresija pa je bil Ricci, ki je govoril o italijanskih »zatiranih bratih v Trstu in Julijski krajini. Seveda ni pozabil obljubiti tem »zatiranim« bratom, da bo »resnica« v kratekčas izmagala. Pri vseh teh ceremonijah ni manjkal seveda predstavniki goriške nadškofije. Nedeljsko zborovanje v Gorici je imelo izrazit protijugoslovanski značaj, ki so jih italijanski vladni krog organizirali v zadnjih letih ob jugoslovanski meji na Goriškem.

ITALIJANSKA LOGIKA

Ce bi dobil signore Alcide De Gasperi cel STO in zaledje vse do Prevalj, Radgone, Kotombe in Brežic, bi se oglašil »duce di Spoleto« in uveljal svoje stare pravice do hrvaškega kraljestva, ki mu ga je podaril »poglavnika« itd.

Vse zmanj, ne bomo mogli dokazati, da Italijanom ni bilo na Hrvatskem, Kranjskem in Slovenskem Primorju. Ce bi jih ne bilo, bi tudi ne mogli bežati od tam. Bežali pa se s svetovno znano italijansko hramostjo. Za to bo dobil signore načine, med njimi tudi Vidaličja in Bartolija. Da bežeči niso opazili, da žive v teh krajih Slovenci, ni noben čudež. Tudi ce bi imeli čas ozreti se nazaj ali okoli sebe, Slovencev ne bi videli, ker jih ti niso mogli dohajati ...

strnosti prav taki odpadki in nekateri nahujskani plačanevi. V sredini prelep družbe je kraljeval in vse kaže, da še vedno kraljuje prečastiti Mussolinijev odlikovanec Santin.

Dejstvo, da so njegovega pokrovitelja sramotno obesili za noge, ni vplivalo na Santina. Kaj še! Prisli so novi poglavari in pokrovitelji in ker je znano, da Cerkev hodi s težkimi koraki za razvojem (eon i piedi di piombo), in ker je v Italiji zavladal talar, se v Santinovih možganih ni prav nič zganilo, kakor se tudi ni v možganih njegovih pokroviteljev. Zato je lahko tudi nemoten nadaljuje svoje delo. Še celo prav pride njegov sedanj položaj za italijanske imperialistične apetite, ki se v zadnjem času tako jasno kaže posebno v odnosu do Jugoslavije. V nadaljevanju svojega zločinskega početja se je Santin znašel v središču pozornosti in ne več osamljen. Jasno dIREKTO je prejel od svojih rimskih poglavarov, poleg tega pa je njegovo početje isto kot početje vatikanskoga odposlanca v Jugoslaviji Oddija in končno tudi isto kot ljubljanskoga škofa Vovka. Rim in Vatikan ter imenovani so pa zmes iste vrste v njihoveh obdice so enako ostre in naperjene proti interesom našega ljudstva.

Pri vsem tem se pač Santin še najbolj odlikuje, ker čuti, da ima pač kot veteran najbolje izkušnje. Njegov najnovješji izpad je preveč primer skrčanske ali demokrčanske ljudstvene do svojih ovčie — učiteljev na Koprskem. Poslužil se je svojih eksponentov (raznih Dagrijev in podobnih) ter poskušal vplivati na italijanske učitelje, da bi zapustili našo cono ter odšli v Italijo dvigati dvatisočletno kulturo skupno z 80.000 učitelji in 20.000 profesorji, ki so v Italiji nezaposleni (te podatki je serviral senator Saporì na kongresu italijanskih vzgojiteljev v Livornu).

Naše bralec bo zanimalo tudi, ko že govorimo o italijanskih brezposelnih učiteljih in profesorjih, kako je s šolstvom v Italiji, kamor naj bi šli italijanski učitelji po Santinovem nagovaranju. Isti vir navaja naslednje: Danes je v Italiji dva milijona otrok, ki ne morejo obiskovati šole (kljub temu, da je toliko vzgojiteljev brezposelnih!). V 11.498 krajih nima šola IV. in V. razreda. Nepismen je tako razširjen, da je od nabornikov 77% nepismenih. Senator Saporì pravi, da je to žalosten primat, ki stavljva Italijo pod raven dežel, ki jih imamo za necivilizirane. Nadaljnji podatki navajajo za posamezne pokrajine od 19 do 48% nepismenih. V istem poročilu stoji še, da se za vsako razpisano učiteljsko mesto javi do 50.000 učiteljev.

Hlapci italijanskega in sovjetskega imperializma

Kominformistični fašisti v Miljah so v nedeljo pokazali, da prav nič ne zaostajajo za svojim vrhovnim demagoškim voditeljem Vidalijem, da so izdaljali interesov prebivalstva tamkajšnjega ozemlja, hlapci italijanskega imperializma in v prvi vrsti izdajalci interesov slovenskega prebivalstva. Na prvi seji novozvoljenega občinskega sveta za miljsko občino, ki je potekla v popolnoma fašističnem vzdružju, je kakor pred tremi leti, tudi tokrat preposedal kominformistični župan Paccio slovenskemu svetovalcu Vatovec, predstavniku Ljudske zveze za neodvisnost, govoriti slovenski. Najbolj nizkoten je izgovor kominformističnega župana, ki se je skliceval na neko odredbo ZVU, če da ta prepondevuje uporabo slovenčine v miljskem občinskem svetu. Višek vidalijsko-kominformistične demagogije je bila izjava kominformista Postogne, ki je dejal, da se bo njihova občina borila proti kričnim italijanskim zakonom, ki prepovedujejo uporabo slovenskega jezika in da bo priborila tudi svojim slovenskim občanom pravico, da se bodo izražali v svojem materinskem jeziku, čeprav ni kominformistična klica, ki je imela v svojih rokah občinsko upravo, ničesar storila, da bi zabrisala nezaslišano kriticu, zaradi katere miljskim Slovencem ni dovoljeno govoriti v svojem materinskem jeziku na sejah občinskega odbora svoje občine. Tovariš Vatovec je ko-

seja je potekla v duhu italijanskega irentizma (ni čudno, saj jo imajo v rokah kominformisti), tako da se niso ostali italijanski irentisti niti prijavili k besedi, ker so vse, kar so mislili povedati o Italiji in italijanstvu, povedali njihovi kominformistični bratci.

Naj govorijo kominformisti že tako lepo o bratstvu med Italijani in Slovenci, med njihovimi pristaši je

»GIUSTIZIA ROMANA« JE POČASNA, ČE JE TOZNIK - SLOVENEC

V sredo popoldne se je začelo pred kazenskim sodiščem v Vidmu sodna razprava proti štirim italijanskim novinarjem.

Obtoženi novinarji pripadajo časopisoma »Corriere della Sera« in »Messaggero Veneto«, toči pa jih slovenski benski duhovnik Angel Kračina zaradi obrekovanja.

Dve leti je trajalo, da je po sklepu kasarskega sodišča prišla zadeva pred vidmško sodiščo, ki mu predseduje neki italijanski reški bogunc dr. Bina, ki je hkrati tudi član prizivnega sodišča. Ze pred razpravo je Bina izjavil, da so prišli nekateri novinarji zaradi tega procesa v Videm samo zato, da bi pisali slabu o Italiji toda on da je doma iz Reke in da tega ne bo dovolil.

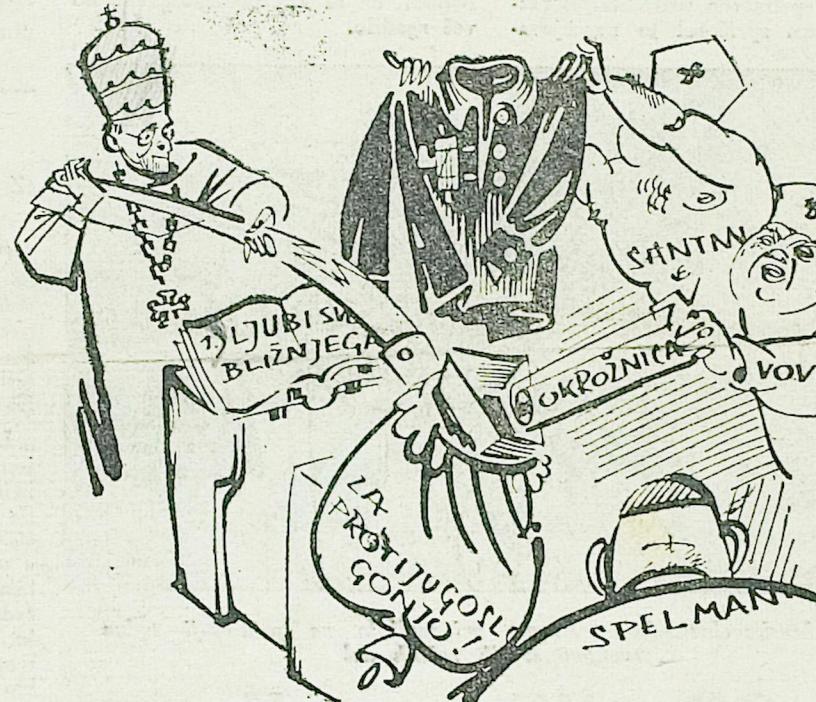
Dobri izgledi za razvoj odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo

Vest o prihodu avstrijskega zunanjega ministra v Jugoslavijo, katero prinašamo na drugem mestu, je vzbudila v teograjskih krogih običajni komentarjev. Prevlačuje mnenje, da se bodo ob tej priložnosti razgovarjali o vseh aktualnih vprašanjih, ki se tičejo avstrijsko-jugoslovanskih odnosov, ki se v zadnjem času vse bolj razvijajo in poglobljajo.

Jugoslavija je bila in je tudi ostala žalostno zainteresirana na usodi koroških Slovencev, toda avstrijska vlada je v zadnjem času pokazala razumevanje tudi za to

vprašanje, tako je upom, da bo rešeno na kolikor taklik zadovoljiv način. Beograjska »Politika« je v sredo ugotovila pozitiven razvoj jugoslovanskih odnosov z Avstrijo kadar koli, da je nasprotno Italija zaradi zadovoljstva svojega vlastnega egoizma pripravljena staviti na kocko bodočnost Trsta samo zato, da bi še nadalje ostala tradicionalni sovražnik Jugoslavije, medtem ko kaže Avstrija iskrene napore, da čivi iz preteklosti samo tiste tradicije, ki so zblizile narode Jugoslavije z avstrijskim ljudstvom.

V BOGAI ME

TEDEN DNI PO SVETU

Včeraj je dopotoval iz Dunaja v Beograd avstrijski zunanj minister dr. Karel Gruber, v spremstvu opolnomočnega ministra dr. Schleinitz — Prokescha in svečnika avstrijskega zunanjega ministra dr. Willforta. Med svojim uradnim obiskom se bodo avstrijski visoki gostje razgovarjali z maršalom Titom in s funkcionarji jugoslovanskega zunanjega ministra.

Zenkrat še ni nobenega sporazuma med zapadnimi velesilami glede odgovora na noto SZ. Obenem je predstavnik britanskega zunanjega ministra zanikal, da so Velika Britanija, Francija in ZDA sporazumele o povabilu sovjetske vlade na konferenco štirih. Ni pa hotel povedati ali obstaja spor med temi državami glede dneva morebitnega zahodnega povabila za štiristransko konferenco.

Francoska vlada je pred dnevi razpravljala o pismu, s katerim je nemestnik glavnega tajnika francoske kominformistične stranke Duclouz zahteval od predsednika načrdo skupščine Herriota, naj odloči razpravo o okoliščinah, ki so privedle do njegove aretacije. Vlada je sklenila, da o tej zahtevi ne bo zavzela stališča, ker kominformistična parlamentarna skupina ni s svoje strani zahtevala take razprave v skupščini.

V Pan Mun Jomu je prišlo do ponovne cdožitve pogajanja za sklenitev premirja na Koreji. V torek so predstavniki OZN sklenili, da se za tri dni ne bodo udeležili pogajanj, čeprav so Kitajci in Severni Korejci vztrajali, naj bodo sestanki vsak dan. Tudi politični položaj v Južni Koreji še nizračiščen. Južnokorejska policija je namreč začela novo taktilko. Vsakojutro pokliče na policijo opozicijske poslane in jih izpusti šele zvečer. Na ta način se ne morejo udeležiti parlamentarnih sej.

Japonska vlada je poslala glavnemu tajniku OZN Trygve Lieu uradno zahtevo za sprejem v OZN.

Italijanski senat je zopet brez predsednika, ker je De Nicola zopet enkrat začutil, da je užaljen in podal ostavko. Kot povod za odstop je navedel očitek, češ da je kot predsednik senata slabo opravljal in zlorabljal svojo predsedniško funkcijo.

V parlamentu pa je prišlo do besedne bitke med Togliattijem in De Gasperijem. Togliatti je namreč protestiral zoper prihod generala Ridgwaya v Italijo in pri tem napihl vladine varnostne ukrepe. De Gasperi pa je v dolgem govoru zopet pretiraval namene kominformističnega vodstva ob Ridgwayevem prihodu.

Britanski zunanj minister Eden je v torek sprejel jugoslovanskega veleposlanika dr. Jožeta Brileja. Razgovor je zahteval veleposlanik dr. Jože Brilej.

Pred dnevi sta dva sovjetska lovca napadla švedsko reševalno letalo na Baltiškem morju, ki je imelo na krovu 7 mož posadke, ki so iskali pred teden dnevi ponesrečeno švedsko letalo »Dakota« in čigar ostanki so bili kasneje najdeni v Baltiškem morju severno od otoka Gotland. Posadko je rešila nehrška trgovska ladja. Svedska vlada je ob tem incidentu vložila protest pri sovjetski vladi ogorčeno stoholmsko prebivalstvo pa je demonstriralo pred sovjetskim poslanstvom v Stokholmu.

KAIRO. — Glasnik zunanjega ministra je javil, da je Egipt polzal ostale arabske države, naj skupno nastopijo in preprečijo, da bi vlada Izraela prenesla sedež v Jeruzalem. Že v prvih dneh tega meseca je bilo rečeno, naj egiptovski zunanj minister sestavi memorandum o internacionalizaciji Jeruzalema. Ta memorandum imajo namen predložiti najprej vladam arabskih držav, potem pa po redni diplomatski poti se ostalim državam.

**DRUŽBENI PLAN
IN PIRANSKA LADJEDELNICA**

Razna so bila mnenja med delavci, ko so zvedeli, da je bil predložen družbeni plan v diskusijo. Nekateri so trdili, da bo to za delavce nova težava, drugi pa so dejali: »Bomo videli, kako se bo to v praksi pokazalo.«

No, tako luda tudi ni bila. Res, v začetku niso razumeli raznih besed, kakor na primer sistemizacijo delovnih mest, potem proporecje, daje kapaceteta in všeč v drugih. Vse to so razčistili na sestankih upravnega odbora in delavskega sveta. Ko se je razvila debata, je tovarniš Antonio Trani, ki je predsednik delavskega sveta, pozval vse nayzoče delavce, da čimveč doprinesajo k realizaciji plana. Tovariš Carlo Ernestini je dejal, da je za izpolnitve plana glavno to, da vsi delavci pravočasno napravijo svoje delo. Tovariš Riccardo Palleari je kritiziral tihte delavce, ki na delu niso aktivni. Ne bi se smelo dogajati, da bi nekateri delavci dajali za realizacijo plana vse od sebe, drugi pa bi bili pasivni.

Po daljši debati je bil plan sprejet. S tem pa še ni vse končano. Komisije za sistemizacijo in tarife, ki so sodelovali pri ugotovitvi zmagljivosti (kapacetete) podjetja in ki so bile stestavljene 80 odstotno iz najboljših delavev, so nadaljevale svoje delo pri določanju tarif na delovna mesta. Predlogi teh komisij so bili dostavljeni upravnemu odboru v odobritev. Da bi bila zadavačim bolj pravilno izvedena, je dal delavski svet novo strukturo plač v pretres delovnemu kolektivu, ki je potem sam odločal o pravilnosti in napravil morebitne spremembe. Tudi to novo strukturo podjetja je kolektiv odobril. Delavci sedaj govorijo, kako naj se postavi individualni plan in obvezni plan po oddelkih, dobiček pa naj se deli po učinku dela posameznih oddelkov.

V zvezi s to novo strukturo tarif je delovni kolektiv povišal storilnost dela, kar se je stvarno pokazalo pri popravilu M/B »Borovnike«, ki je bil izročen 11. 6. 1952, to se pravi deset dni pred rokom. Delovni kolektiv je poiskal »skrite sile« in to so njegovi uspehi. N.P.

PIRAN

Slovensko prosvetno društvo »Simon Gregorčič« je organiziralo zanimivo predavanje, ki se ga je udeležilo okoli 80 ljudi. O temi: »Zanimivosti iz življenja Japonske« je predaval tov. Marija Skušek, rojena Tsuneki Konde Kawase. — Predavateljica je bila oblečena v japonski »kimono« in nam je pričarala »deželo sonca« v življenju, noči, glasbi in slikah. Hčerko Eriko smo videli v starodavni kitajski narodni noši, ki je bogata v živih in različnih barvah. Iz tega zanimivega predavanja smo spoznali zlasti znamenitosti iz vzgoje mladine na Japonskem.

El-HA

BABIČI

Spominska plošča pokojnega Josipa Babiča je v nevarnosti, da bi jo kdo razbil, ker večkrat pada s podstavka. Do sedaj je skrbel zanje nek pastir in jo vedno postavil na mesto, kadar jo je našel obrnjeno. Krajevni odbor Zveze borcev bi moral poskrbeti, da bi se plošča za stalno postavila na mesto. Ne bi smeli dopuščati, da se tako zanemarja spomin poštenega borcev, ki so ga umorili fašisti. blf.

**ZGODOVINSKE ZANIMIVOSTI
PRI SV. ANTONU**

Arheološki izkopi pri svetem Antonu se bodo ponovno pričeli v drugi polovici junija in nadaljevali celo poletje. Vso tehnično pomoč pri teh delih bo nudila večja skupina arheologov iz Slovenije.

Staroslovenski predmeti, ki so jih našli prejšnji mesec v bližini te vase, so sedaj v Narodnem muzeju v Ljubljani, kjer jih preprirajo in bodo tvorili del zgodovinsko-politične razstave, ki bo jeseni v Kopru.

IZ ŠMARIJ

Osemletka Šmarje je priredila »Dan šolske mladine«. Praznovanje je bilo v skladu z novimi občinskim mejam. Šola je povabila tudi mladino sosednjih šol, spadajočih pod šmarski sektor.

Ko je po blagodejnem dežju znotrva posijalo sonce, se je pričela zbirka

rati na šolskem dvorišču šmarske šolske mladine, ki so se ji pridružili še pionirji in pionirke iz Gazona, Puč, Koštabone in drugih naselij. Pridružila se je še mladina iz Pomjana. Na obširnem travniškem športnem prostoru, od koder je prekrasen razgled na naše sinje morje in na precejšnji del Slovenske Istre, smo po kratkem odmoru pričeli z zabavnim sporedom. Nastal je pravati sejmski vrvež, ko smo napovedali prvo točko: »šaljivo tekmovanje za slasnice. Sledile so igre z žogo, ki so zlasti najmlajšim pionirjem najbolj pri srcu. Nato je sledila »boja v vrčah«, kar je vzbudilo salve smeha, a tudi hudomušnih opazk na račun nerodnejših ni primanjkovalo. Neverjetno priverjanje je nastalo za gledanje z daljnogledom. Vptja »anka« je bila na hotelu biti ne konca ne kraja.

Glavna točka sporeda: razdeljevanje slasnic je imela dobrodejno učinkovito (kapacetete) podjetja in ki so bile stestavljene 80 odstotno iz najboljših delavev, so nadaljevale svoje delo pri določanju tarif na delovna mesta. Predlogi teh komisij so bili dostavljeni upravnemu odboru v odobritev. Da bi bila zadavačim bolj pravilno izvedena, je dal delavski svet novo strukturo plač v pretres delovnemu kolektivu, ki je potem sam odločal o pravilnosti in napravil morebitne spremembe. Tudi to novo strukturo podjetja je kolektiv odobril. Delavci sedaj govorijo, kako naj se postavi individualni plan in obvezni plan po oddelkih, dobiček pa naj se deli po učinku dela posameznih oddelkov.

Ne smemo mimo hvalevredne geste šmarskega občinskega ljudskega odbora, ki je za to priliko poklonil lepo vsoto 4000 din za nakup slasnic. S tem je dokazal, da ima polno razumevanje tudi tedaj, ko gre za razvedrilo naše mladine. E. Šv.

SV. ANTON

V nedeljo 22. junija ob 9. uri popoldne bomo imeli zaključek šolskega leta s primerno prireditvijo, razdeljevanjem spričeval in nagrajevanjem.

Kje je vzrok, da predstave ni bilo? Po mojem mnenju imajo nekaj krvide igralci sami, nekaj pa malomarnost funkcionarjev iz Škofije in Tinjana. Res je, da je med nekatere nim nastalo tako mrtvilo, da se jim ne ljubi napraviti v korist ljudstva nobene konkretne stvari.

Naj bi to služilo kot opozorilo za bodoče, da se kaj podobnega ne bo več zgodilo. J.i

Gojenke ženske obrtne šole v Kopru pripravljajo za prihodnji teden razstavo svojih ročnih del

20 milijonov din za elektrifikacijo na Koprskem

Kakor na vseh drugih področjih tako je bila Istra tudi glede elektrifikacije pred osvoboditvijo pozabljena in zaostala. Nad njo so vodili daljnogradni visokih napetosti v kraju, kjer je električna voda proslite in ugodje kapitalistom dočim niso električna omrežja segala niti v najbljžo okolico mest.

Prevzme bi bilo našteti, koliko vasi in naselji so elektrificirali v Istrskem okrožju od leta 1949, zato si oglejmo le letošnja elektrifikacijska dela v koprskem okraju. Transformatorske postaje so zgradili, ali pa pripravljajo gradnjo v Kortah, Maliji, Boninu, Pučah Kavaljih, Sv. Antonu in Krkavčah. Daljnovidni, ki so jih letos zgradili, vežejo Most na Soči—Malilo—Korte in Vanganel—Sv. Anton Kavalj, postavili pa so tudi drogove za daljnograd od Smarij do Krkavč.

Iz omenjenih transformatorskih postaj bodo potegnili tudi glavne linije najkonkopetrstvenega omrežja. V kolikor bodo prebivalci sami prispevali na pomoč pri gradnji razdelilnih linij in priključkov, bo zasvetila električna luč letos tudi v Kortah, Maliji, Nožetu, Fičuriju Cetorah, Krkavčah, Sv. Petru, Pučah, Planjavi, Kavaljih, Potoku Koštaboni, Logarju, Sv. Antonu, Turkih, Gregoričih, Fijarogi in Ospu.

Za letos je ljudska oblast odobrila za podeželska elektrifikacijska dela v koprskem okraju nad 20 milijonov dinarjev. Kljub tej vsoči pa ne bodo mogoče vse zadovoljiti, saj je vseh 1000 km potrebno

njeni najboljših učencev. Pionirski pevski zbor bo pod vodstvom svojega učitelja zapel nekaj prav lepih pesmi. Po prireditvi bo otvoritev razstave.

Ob 16. uri popoldne je napovedano gostovanje nekega prosvetnega društva. Po prireditvi prosta zabava kot stara tradicionalna »sagrad«.

V soboto zvečer bo roditeljski sestanek, na katerega so vabljeni vsi starši.

SKOFIJE

Prejeli smo in objavljamo: Karor je bilo javljeno s plakati in ustmeno, da bodo v nedeljo 15. junija člani SKUD PTT iz Ljubljane pripredili v dvorani zadružnega doma na Škofijah veseloigro »Postržek«. Zakaj niso igrali, razsodite sami.

Domata igralska skupina je odšla isti dan na gostovanje v Dekane in naravno odpeljala s seboj tudi kulise. Prosvetna v Kopru je pripravila kulise in kar je bilo potrebno, da bi sami odpeljali na Škofije. Goštje so prišli skoraj dve uri pred predstavo na blok. Ogledali so dvorano in odšli nazaj. Izjavili so, da ne morejo delati, ker je dvorana prazna. Ko so ljudje prihajali, da bi videli predstavo, ni bilo igralcev nikjer.

Kje je vzrok, da predstave ni bilo? Po mojem mnenju imajo nekaj krvide igralci sami, nekaj pa malomarnost funkcionarjev iz Škofije in Tinjana. Res je, da je med nekatere nim nastalo tako mrtvilo, da se jim ne ljubi napraviti v korist ljudstva nobene konkretne stvari.

Naj bi to služilo kot opozorilo za bodoče, da se kaj podobnega ne bo več zgodilo. J.i

Od Triglava

STRŽASKEGA

V soboto in nedeljo je v Trstu na stadionom »Prvi maj« nastopil Državni ansambl plesov in pesmi LR Makedonije iz Skoplja. Makedonski umetniki so prišli v Trst naravnost iz turneje v Grčiji, kjer so nastopili z izrednim uspehom.

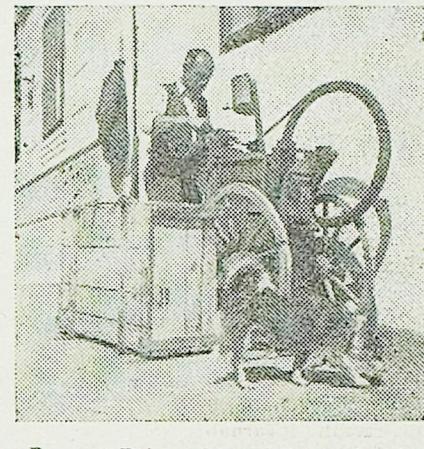
V Trstu so makedonski ljudski plesi dosegli naravnost triumfa. Na obeh nastopih je bilo okrog 7000 gledalcev, ki so makedonske plesalce in v pove sprejeli z nepopisnim navdušenjem. Publike in kritika sta si bili edini v oceni: Do sedaj še ni bilo v Trstu nobenega takega nastopa, ki bi tako umetniško izpolnjeno prikazal ljudske plese katerega koli naroda.

Tako v soboto kot v nedeljo, je bilo na nastopih poleg velikega števila tržaških Slovencev, tudi mnogo Italijanov, Anglezov in Amerikanov. Saj je Državni ansambl plesov in pesmi LR Makedonije prejel na lanskem londonškem Festivalu prvo nagrado za ljudske plese.

Jugoslovanska mladina je poslala tržaški mladini vabilo za sestavo mladinske delovne brigade, ki naj bi delala skupno z drugimi mladinskimi brigadami mesec dni na delih pri dovršitvi hidrocentrale Vinodol. Zveza antifašistične mladine v Trstu je to vabilo z navdušenjem sprejela. Naslovila je že na tržaške mladince poziv, naj se odzovejo pova-

bilu jugoslovanske mladine in naj se prijavijo v Tržaško mladinsko delovno brigado, ki jo organizira ZAM. Za informacije in pojasnila, kakor tudi za prijavo, naj se tržaški mladinci zglobojo na sedežu ZAM v Trstu, ulica Machiavelli 13/II.

Tudi letos bo odpotovalo na počitniške kolonije v Slovenijo okrog 1000 tržaških otrok. Letovanje tržaških otrok je pod patronatom Dobrodružnega društva v Trstu. Tržaški otroci bodo letovali na Gorenjskem v bližini Ljubljane.

Po vsej Primorski so bili pred vojno dobro poznavni brusaci Rezijani. Posebno težko so jih čakali možje, da so jim nabrusili skrhane britve. Še to: ta ni iz Rezije, ki je ostala še nadalje pod Italijo, temveč iz Prekmurja

SKRASA

Z OKRAJNEGA ZBORA ZVEZE BORCEV V SEŽANI

Okrajnemu občnemu zboru Zveze borcev, ki se ga je udeležilo čez 90 delegatov iz vseh občin sežanskega okraja je prisostvoval tudi sekretar glavnega odbora ZB Slovenije tov. Gričar, predstavniki JLA garnizije Kozina in množičnih organizacij.

Lansko leto je organizacija ZB imela precejšnje uspehe. Sprejetih je bilo čez 1000 novih članov, tako, da šteje sedaj organizacija ZB čez 6000 članov. V trajno priznanje in v spomin na padle borce v NOB je bilo izročenih 1240 spomenic v lepo izdelanih okvirjih. Bivšim borcem in aktivistom v NOB je bilo podeženih 503 odlikovanj. Odkrit je bil lep spomenik padlim borcev v Komnu, dve spominski plošči v Gabrovici, ena v Raši, ena v Povirju in štiri v Škrbini. Partizanski tabori so bili organizirani v Kozini, v Stomažu, v Komnu, Gabrovici, Raši, Misličah in v Stanjelu. Ob narodnem prazniku 22. juliju je v partizanskih patrolah sodelovalo 500 bivših borcev. Zveza borcev je ob tem prazniku imela 31 proslav po vseh okrajev.

V 6-mesecnem tekmovalju za 10. obletnico JLA je Zveza borcev skupno s protiletalsko zaščito organizirala 52 različnih vaj izvenarmadnega značaja, kjer je sodelovalo skupno nad 20 tisoč ljudi. Polivalne diplome so zato prejele organizacije ZB Sežana, Kozina in Komen.

Na brezplačno zdravljenje je bilo poslanih 11 bivših borcev in aktivistov. Ob Novoletni jelki je organizacija darovala za vojne sirote 105 tisoč din, za poškodovane kraje na Tolminskem v letošnji zimi pa je okrajni odbor ZB daroval 30.000 din.

Zbor je sklenil, da se bo organizacija ZB skupno s Partijo borila

proti vsem reakcionarnim pojavom, posebno pa proti klerofašističnim vatikanskim podrepnikom, ki skušajo ovirati naš socialistični razvoj. Zveza bo organizirala zbiranje zgodovinskih spominov in kronike iz NOB.

Da se med ljudstvom ohranijo tradicije iz NOB, bo zveza organizirala v tem letu sedem partizanskih taborov. V juliju v Vrhovljah — odkritje spomenika padlim borcev, v avgustu okrajni partizanski tabor v Škocjanu z odkritjem spominske plošče padlim v NOB, isti mesec tudi partizanski tabor v Podbežah in odkritje spominske plošče padlim žrtvam fašizma, v septembri pa okrajni partizanski tabor v Dutovljah in odkritje spomenika padlim borcev. Partizanski tabori bodo tudi v Kubedu in v Materiji. V.J.

**ZAKAJ V KOSTANJEVICI
NA KRASU SE NI STEKEL
VALJČNI MLIN?**

Na Goriškem je nujno potreben valjčni mlin. To vedo povedati posebno tisti, ki morajo voziti žito in koruzo v oddaljene mline na Vipavsko, kot Vitočin, Ozaljan, v Solkan in celo v Grgar, 20 do 25 km daleč. Ti mlini pa so v svojem območju že itak zelo obremenjeni, zato imajo Kraševci velike težave pri prevozu in mletju. Od približno 500 kmečkih gospodarstev mora mesečno peljati v mlin vsaj 50 ljudi z vprego, ki peljejo še za svoje sede. Pri tem zamudijo po dva dni in gre tako po zlu v kmečki proizvodnji mesečno najmanj 200 delovnih dni.

Na ruševanih so pričeli graditi nov mlin v režiji krajevnega LO Kostanjevica in tudi kmetijska zadruga, ki prispevala 90.000 din. Po povprečni cenitvi znaša vrednost obnove okrog 2 milijona din. Mlin je že pokrit in nabavljen valj, ki pa še ni montiran.

Zaradi finančnih težav pa Kostanjevi ne morejo

do Jadrana

Z GORIŠKEGA

Pevmo pri Gorici

Pevmo je slovenska vasica, kaka dva kilometra oddaljena severno od Gorice. Stoji med Sabotinom in Kalvarijo. Na njeni vzhodni strani teče »Bistra hči planin« Soča.

Ko pride popotnik v notranjost vasi ne ve, ali je v mestu ali na vasi. Hiša, ki jih je približno petdeset, stoe druga poleg druge in le redko je opaziti ločeno kako starejšo poslopje. Skozi vas pelje lepa asfaltirana cesta do Oslavja in od tam nadaljuje proti Števerjanu v Brda.

Če pogledamo Pevmo po njenem agrarnem položaju, opazimo, da ima precej dobro obdelane zemlje, ki ni last posameznikov temveč države. Ta jo je po drugi svetovni vojni dala v najem malim kmetom. Le malo družin se ukvarja s kmetijstvom, večina jih dela v Gorici po raznih tovarnah, podjetjih in trgovinah.

Pevmo ni pred okupacijo od strani Italije prav nič zaostajala za drugimi vasmimi na kulturnem področju. Takoj po razpadu Italije leta 1943 smo v Pevmi ustanovili prosvetno društvo »Naš prapor«. Društvo je skrbelo predvsem za mladino, ki je dajalo priložnost, da se je lahko izobraževala. Imeli smo večne slovenske tečaje, ki so jih posebno mladinci z navdušenjem obiskovali. Pionirji pa so dobili osnovne šole, kjer so se kulturno in fizično vzgajali.

Če je katerega izmed vaščanov veselilo gledališko življenje, je imel priložnost, da se je lahko izkazal. Pokazalo se je, da je bilo v Pevmi precej nadarjenih ljudi, ker smo kmalu začeli prirejati razne igre v domači vasi in tudi po drugih vasesh. Začeli smo snovati načrte, kako bi z zasluzenim denarjem prisli do majhne dvorane, kjer bi lahko nastopali. Z veliko dobre volje in posrtvovalnosti smo po nekaj mesecih kupili in popravili precej veliko staro dvoranico. To nam je bilo v spodbudo, da smo se z večjim veseljem lotili drugega dela. Zbirali smo med člani ljudi, ki so imeli veselje do petja in ustanovili mesešni in moški pevski zbor. Uredili smo tudi precej veliko knjižnico, da so ljudje lahko brali dela naših in tujih pisateljev. Mladinci smo poleg tega ustanovili nogometno skupino in tekmovali po vsem goriškem okraju.

Če pogledamo Pevmo danes, bomo opazili, da je izginilo skoro vse prej tako evočete kulturno delovanje. V vasi ni bilo nobene prireditve več, knjižnica je propadla, nogometna skupina je izginila. — Lahko bi rekli, da se nihče več ne zanima za dvig kulture in znanja, ki ga zlasti mladina tako potrebuje. Vprašamo se, kje so vzroki takemu stanju?

Kot po vseh vasesh na Goriškem in povsod po Italiji, se tudi Pevčani delijo na več političnih strank. Nezavedni Slovenci se prodajajo krščanski demokraciji. Mnogo je takih, ki poslušajo kominformistične laži o Jugoslaviji in tako ustvarjajo sovraštvo med ostalimi zavednimi Slovenci. Kominformisti pač ne vedo, da so tudi Slovenci, ne vedo, da će sovražijo Slovence, sovražijo sami sebe — četudi morda podzavestno.

Zato pa se moramo demokratični Slovenci zanimati, da jih bomo spravili na dobro pot, da se bodo

nekoč znova združili z nami. Le na ta način bomo Slovenci v Italiji lahko dosegli svoje pravice in se borili proti krivicam, ki nam jih prizadevajo. Vodilo pri tem najnam bo pregovor, ki pravi: »V slogi je moč!« D. G.

ALI SO GORIŠKI PLESKARJI IN SOBOSLIKARJI RES ZAPOSTAVLJENI?

Na Goriškem je okrog 20 plesarskih in sobopleskarskih mojstrov, ki se pritožujejo zaradi pomanjkanja dela, da so zapostavljeni in podobno. Ježe se nad okrajnim gradbenim podjetjem Nove Gorice, da je zaposliščil nad 20 sobopleskarjev podjetja Slikoplesk iz Ljubljane, ki odjedajo kruh domaćim mojstrom in pravijo, da se jim ta zadeva zdi sumljiva. Pravijo, da so pripravljeni izvršiti kakšna koli dela v dočaknjenem roku in se tudi združiti, če bi posamezniki ne mogli dela izvršiti. Pleskanje stavbe kot je tista upravnih prostorov v Novi Gorici zahteva večilo dobrobiti moći. Za posredovanje so se obrnili tudi na okrajno obrtno zbornico s posebnim dopisom, ki ga je podpisalo 10 obrtnikov.

Nam se je njihova nenadna gorčnost do dela dozdevala nekako sumljiva in smo se za zadevo pozanimali. Zvedeli smo, da, če se je pri nekaterih pleskarskih obrtnikih pojavila nepopolna zaposlitev, so tega krivi obrtniki sami. Lani ko bi bilo treba prepleskati dva stanovanjska bloka v Novi Gorici, so se domaći sobopleskarji upirali prevzemu teh del z najrazličnejšimi izgovori. Tako sta stala dva stanovanjska bloka kljub občutni stanovanjski krizi dalj časa nenaseljena. 48 družin pa se je stiskalo v neprimerih stanovanjih. Vse preprjevanje, prošnje in ugodni delovni pogoji, ki jih je nudilo gradbeno podjetje za prevzem dela po normi ali na uro in apel na stanovanjsko krizo ni pri njih nič zaledel. Sele na drugem sestanku, ki ga je sklical poverjeništvo za obrt po nalagu IO Gorica, se je odzvalo komaj tretjina pleskarjev.

Kako je z brezposelnostjo podpisnikov vloge za posredovanje obrtniške zbornice nam kaže primer pleskarja Alojzija Grazijanija iz Solkana. Kot smo zvedeli na obrtniški zbornici ima delavnica dva zaposlena delavca. V delavnici ima mnogo dela v zalogi, ki čaka, da pride na vrsto. Kuhinjsko pohištvo, okenski okvirji in drugo čakajo pridnih rok, da bi jih prevlekle z barvo.

JP.

S POSTOJINSKEGA

DILCE

NISMO IN NE BOMO POZABILI!

20. junij 1944 je bil črn dan za narodnoosvobodilno gibanje postojnskega okoliša. Ta dan so Nemci in belogradisti pri Dileah postrelili 13 ljudi — pripadnikov narodnoosvobodilnega gibanja.

Neki Ludvik Sever iz Velikih Brd je dezertiral iz NOV in se javil belogradistom v Postojni. Bil je posebno aktiven pri lovju na partizane - terence in kurirje, ker je precej dobro poznal njihova pota. Tačko se je omnenjeno dne postavil s skupino belogradistov in Nemcev v zasedo nad Šmihelom pod Nanosom. V zasedo je prišla partizanska skupina, od katere je pet partizan

nov padlo na licu mesta, osem pa so jih belli ujeti, med njimi rajonskega sekretarja za mesto Postojno Volhraja - Danila, okrožnega tehnika Franca Bizjaka in druge. Vseh osem ujetnikov so odpeljali na Dilce in jih tam ustrelili.

Izdajalec Ludvik Sever ni dolgo čakal na pravljeno plačilo. Bil je ujet pri neki akciji na Novi Sušici in je potem pred vojaškim sodiščem goriškega področja dajal odgovor in tudi prejel zaslужeno kazen za svoje izdajalsko delo.

Naj omenimo še nekaj borcev in aktivistov, ki so tudi dali svoja življena za boljšo bodočnost.

Ivan Mrvar je bil vojaški referent. Zašel je na minsko polje in tam obležal. Smerdu Štefan in stare vasi je bil ujet pri akciji nad Bukovjem in je bil v Trstu sežgan. Ivan Likon, Franc Srebotnjak, Štefko Čelan, Maks Cestnik, Franc Petrovič, Franc Dolenc, Jože Dekeleva, Peter Sever, Anton Frank, Aldo Černigoj, Marij Zorman, brata Rudi in Anton Zalar, Anton Lumber, Janez Maver in Pavel Bizjak so padli kot boriči v raznih edinicah NOV IN POJ. Andrej Majcen je bil ustreljen v Postojni. Roza Bizjak iz Razdrtega je bila obešena v ulici Ghega v Trstu.

Še mnoga drugih, ki so jim imena skoraj neznamna je dalo svoja življena za svobodo. Ko smo te dni odkrivali v Postojni spomenik padlim borcem, smo se jih vseh spominjali z globoko hvaležnostjo. — Njihov spomin je v nas živ in ne bo zbledel nikoli.

Brko.

Nam se je njihova nenadna gorčnost do dela dozdevala nekako sumljiva in smo se za zadevo pozanimali. Zvedeli smo, da, če se je pri nekaterih pleskarskih obrtnikih pojavila nepopolna zaposlitev, so tega krivi obrtniki sami. Lani ko bi bilo treba prepleskati dva stanovanjska bloka v Novi Gorici, so se domaći sobopleskarji upirali prevzemu teh del z najrazličnejšimi izgovori. Tako sta stala dva stanovanjska bloka kljub občutni stanovanjski krizi dalj časa nenaseljena. 48 družin pa se je stiskalo v neprimerih stanovanjih. Vse preprjevanje, prošnje in ugodni delovni pogoji, ki jih je nudilo gradbeno podjetje za prevzem dela po normi ali na uro in apel na stanovanjsko krizo ni pri njih nič zaledel. Sele na drugem sestanku, ki ga je sklical poverjeništvo za obrt po nalagu IO Gorica, se je odzvalo komaj tretjina pleskarjev.

Kako je z brezposelnostjo podpisnikov vloge za posredovanje obrtniške zbornice nam kaže primer pleskarja Alojzija Grazijanija iz Solkana. Kot smo zvedeli na obrtniški zbornici ima delavnica dva zaposlena delavca. V delavnici ima mnogo dela v zalogi, ki čaka, da pride na vrsto. Kuhinjsko pohištvo, okenski okvirji in drugo čakajo pridnih rok, da bi jih prevlekle z barvo.

JP.

S TOLMINSKEGA

ZNAŠLI SO SE

Vsakok leta naredijo maturantje učiteljicu izlet po domovini, letos pa ne bi mogli zaradi denarnih težav. Vendar so se znašli. Organizirali so zabavni večer in zaprosili več članov AFŽ za pokroviteljstvo. Žene so jim mnogo pomagale. Darovalo so jim več tort, likerjev in drugega blaga. 7. junija so imeli v domu lepo prireditve, ki jo je obiskalo dasti Tolmincev. S prodajanjem okusnih slasčic, likerjev, vina, ležitranjem, prodajanjem rož in »zaporom« ter primerno vstopnino, so nabrali toliko, da bodo lahko šli po Jugoslaviji na izlet.

R. J.

ZAGA PRI BOVCU

Prve dni maja se je preselila Kmetijska zadružna iz stare zapršene v nehigijenske trgovine v zadržnem domu. V zadržnem domu bo imela trgovina velik in sončen prostor, ki bo odgovarjal higijenskim razmeram.

R. J.

Razmah turizma v Trenti

Pred vojno ni bilo v Trenti niti sledu o kakem hotelu, kaj šele, da bi turist dobil odgovarjajoče stanovanje, če je zašel v to divje-romantično in skalovito dolino. Od priključitve Primorske do danes pa je turizem v tem kraju postal važna veja gospodarstva Trentarjev. Glavna pridobitev turizma v Trenti je preurejeni hotel »Zlatorog«. V tem hotelu dobi turist hrano, pišeče vsi vrst in prenočišče.

Razen tega hotela pa je še več manjših in nekaj točilnic. Vse sku-

paj se zdi nekako malenkostno, toda to samo navidezno. Gotovo je in drži, da še ni takoj opremljeno kot je mogoče kako svetovno letovišče, za trentarske razmere pa za silo odgovarja. Vedeti je treba, da je Trenta na visoki nadmorski višini in nima še dobro urejenih prometnih zvez. Naravno, da tu ni velikega razkošja, ker bi to pokvarilo naravno visokogorsko vzdružje. Postrežba in hrana pa sta solidni.

Priznati moramo, da je Trenta eno najlepših letovišč na Primorskem in zavetišče za alpiniste, ki so namenjeni na Triglav. Iz Trente je tudi prehod na Vrsič in od tam dalje na Gorenjsko. To, da je tu izhodiščna točka na dve strani, da je Trenta idealno podlago za povečanje gostinskih obratov. Temelji temu so že pripravljeni in sicer nekdanje vojašnice brez streh. Te bi se dale preurediti v hotele, ker so na lepem kraju in imajo odgovarjajoče prostore. S tem bi bil omogočen dohod in sprejem večjega števila gostov. Gospodarstvo Trentarje pa bi s tem imelo samo koristi.

Sosedna vas Soča ima bolj razvito gostinstvo in tudi gostov je imela lansko leto več kot Trenta. To zato, ker dobro skrbi za vse upravnik gostinstva Soče tov. Maks Brelih.

Turistična sezona v teh krajih je zaradi njihove visoke lege kaj kratka. Znano je, da leži Trenta pod najvišjim vrhom naše države — Triglavom. Svežine in privlačnosti skalnatih in skoraj navpičnih vrhov obiskovalec ne more pozabiti, če jih je enkrat videl. Vedno se potem rad povrne v njihovo privlačajoče in sveže ozračje.

Rot Janko.

TOLMIN

Na tolminsko odpade največji procent umrljivosti po tuberkulozi navzve dobremu planinskemu zraku. Da bi temu ugotovili vzrok, si vsi zdravniki že nekaj časa močno prizadevale. Pred kratkim jim je prišla na pomoč še posebna ekipa, ki že od 28. maja vrši po vseh množično fluorografsiranje. Trajalo bo predvdoma do 20. junija. Ljudje se zavedajo svoje dolžnosti in se dajo radi slikati, le v nekaterih krajih ob levem bregu Soče med Tolminom in Kobaridom, so imeli posamezniki neke predskode, ki izvirajo večinoma iz verskega prepiranja.

S tem se je začela načrtna borba proti tuberkulozi na Tolminskem. Filme razvijajo, povečujejo in pregledejo na Golniku, kamor jih pošilja ekipa. Najtežje primere obolosti bodo zdravili na Golniku in drugih zdraviliščih, lažje pa na domu.

Kobarid je dolgo časa manjkal moderen mlin. Zato so ga lani v avgustu dobili. Namreč privatnik Anton Kovač iz Boevega je kupil glavno kolesje že 1947. leta. Pripravljal pa ga je do lani, ko ga je montiral. Imel je seveda precej stroškov. — Mlin zmelje na uro od 100 do 150 kilogramov zrnja. To je za Kobarid važno, a tudi prebivalcem sedanjih vasi je dobrodošel za mletje kruze. Za pšenico ima valjčni mlin na tri valjarje, ki jih mu žene električni tok. Podoben mlin pripravlja v Boevej njegov brat Josip Kovač. Obratovati bo začel čez tri mesece.

KOBARID

Kobaridu je dolgo časa manjkal moderen mlin. Zato so ga lani v avgustu dobili. Namreč privatnik Anton Kovač iz Boevega je kupil glavno kolesje že 1947. leta. Pripravljal pa ga je do lani, ko ga je montiral. Imel je seveda precej stroškov. — Mlin zmelje na uro od 100 do 150 kilogramov zrnja. To je za Kobarid važno, a tudi prebivalcem sedanjih vasi je dobrodošel za mletje kruze. Za pšenico ima valjčni mlin na tri valjarje, ki jih mu žene električni tok. Podoben mlin pripravlja v Boevej njegov brat Josip Kovač. Obratovati bo začel čez tri mesece.

Mestna gostinska podjetja Portorož

naši hoteli

PARTIZAN, HELIOS, CENTRAL, PIRAN IN BRISTOL

so urejeni za prijeten oddih za domače in tujne goste. V hotelu Helios smo uredili ribjo restavracijo, v kateri bodo gostje postreženi z različnimi ribjimi specialitetami. Odlična postrežba, dobra hrana in piča. Izkoristite svoj letni odmor v prelepem Portorožu!

Mestna knjižnica v Kopru in njene težave

Ko prideš v Mestno knjižnico v Kopru, začedeno pogledaš na lepo urejene prostore in police. Oči se ti ustavijo tudi na polno zasedeni čitalnici, kar je za Koper velika novost, če pomislimo, da je bivša knjižnica v Mestnem muzeju imela približno 10 do 15 obiskovalcev na teden. Sedaj jih ima do 35 dnevnih, kar je lep uspeh, ki ga ne moremo prikriti.

Vendar ima knjižnica pri vsej svoji lepoti in urejenosti velike težave in še večje probleme. Predvsem manjka miru. V drugem nadstropju ima namreč svoje prostore Glasbeni šoli, ki je sicer potrebna, vendar je neprimerno nameščena v isti hiši z ustanovno, ki zahteva mir in tišino da bi se njeni obiskovalci mogli resno posvetiti študiju. Ni treba poudariti, da elsišo bralci nad glavo razne instrumente, kar nikakor ni v prid njihovemu delu. Poleg tega pa še skakanje otrok po hodniku drugega nadstropja, tako da res ni nikoli itisega ljubega mira, ki ga mora imeti človek pri resnem študiju.

Poglejmo še v ostale sobe v knjižnici, v tako imenovanu skladieško. Tu vidimo popolnoma natrpane police, le malo je še prostora, ki pride v prštev za postavljanje knjig. To pomeni, da se naši knjižničarji že borijo za prostore. Studijska knjižnica je pa ustanova, ki se stalno širi, kajti knjižni trgov je stalno naravn s knjigami, ki morajo nujno priti v last knjižnice, ki drugače ne more ustreči svojim bralcem. Ce pa pomislimo na koprske razinere kjer v šestdesetih letih cesto knjižnice niso kupili niti ene slovenske knjige, je še toliko bolj nujno, da razsirimo knjižnico s starejšo in novejšo slovensko literaturo. Veliko je bilo sicer že storjenega ker sedaj že dobimo marsikatero tudi redko slovensko knjigo, toda v enem letu ni bilo mogoče kupiti vse kar potrebujemo, in sicer najbolj nujne slovenske leposlovne in znanstvene knjige. Jasno je, da ni bilo mogoče. To pomeni, da morajo naši knjižničarji skrbeti za nabavko novih v starih slovenskih knjig, da bi bilo mogoče slovenskemu človeku nuditi vse, kar so mu dali njegovi predniki in sodobniki na kulturnem področju. Res je sicer, da sta Slovensko-hrvatska prosvetna zveza in Istarski okrožni ljudski odbor dorvali svoji knjižnici, s čimer je Mestna studijska knjižnica mnogo pridobila, vendar to še ni vse. Obe-

omenjeni knjižnici sta bili založeni predvsem s sodobno slovensko literaturo. Treba je pa misliti tudi na starejšo, ki jo v enem letu niso mogli nabaviti v celoti. Vse to pa zahteva tri stvari: nove prostore, nove police in kredite za knjige. Odgovorni činitelji in lastniki knjižnice morajo s temi stvarmi računati. Vprašanje pa je, kam se bo knjižnica širila? V pritličju je še neuporabljen velika dvorana, ki pa je zelo vlažna. Z velikimi stroški bi se dalo preurediti ta velik prostor v lepo knjižno skladieško. A kdo jamči, da se čez nekaj let zopet ne bojaviti vlaga, kar bi bila velika škoda za knjige. Torej kaže to misel opustiti ali pa jo sprejeti samo zasno. Knjižnico bi torej kazalo širiti v drugo nadstropje, ki pa je zasedeno po Glasbeni šoli. Zdi se pa tudi, da sta vsaj dve sobi v sedanjih prostorih knjižnice preobetezeni, kar pomeni, da je že nujno najti Glasbeni šoli drugo poslopje in da enkrat knjižnici možnost, da se bo razsirila v drugo nadstropje.

S policami in krediti za knjige je prav tako. Knjige so potrebne police pa tudi. Brez obobjega si ne smemo zamisliti knjižnice. Potrebno bo v egee knjižnični polici preden bodo izpolnili slovenski in hrvatski oddelek, ki je bil 60 let zanesljiven.

Poleg prej omenjenih pa bi si moral Mestna knjižnica v Kopru zdati še eno nalogo: v Trstu in Italiji danes kar mrgoli dobrih in slabih knjig o tržaškem vprašanju. Teh knjig koprska knjižnica še ne po-

seduje. Njena naloga bi moralna biti tudi ta, da bi v kratkem nabavila tudi ta dela, ki so prav za naše področje izredno važna. Poleg tega pa morajo naši knjižničarji skrbeti tudi za italijansko prebivalstvo. Tudi temu je potrebna moderna italijanska literatura. In za vse to je potrebno mnogo denarja in polic. Zaradi vaznosti koprske knjižnice smo mišljena, da morajo njeni lastniki, to je občinski ljudski odbor v Kopru, resno premisliti na vse te potrebe in ustreči zahtevam časa kajti le z razvito kulturo bomo zmogli ogromno nalogo, ki jo je začela naša ljudska revolucija: zgrajite socializma.

ZIVAHNA DEJAVNOST DRAMSKIH DRUŽIN KOPRSKEGA OKRAJA

Dejavnost dramskih družin koprskega okraja je postala v zadnjem času bolj živahnina. Posebno dobro je uspela uprizoritev Finžgarjeve drame »Razvalina življenja« v Krkavčah, ki prvi nastop domače dramske družine. Šentpetranci so uprizorili v maju Finžgarjevo dramo »Veriga«, dramska družina iz Skofije pa Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«. Prosvetno društvo iz Pomjana pripravila mladinsko igro »Pepelka«, ki jo bodo uprizorili v drugi polovici junija. Tinjančani pa študirajo Finžgarjevo »Verigo«. Dramske družine podeželskih prosvetnih društv nastopajo s svojimi igrami in kulturnimi sporedi tudi po sosednjih vaseh.

Slovenska dramska družina koprskega ljudskega gledališča je predvsem prihodnji teden tretjo premiero v tej sezoni in sicer Gagarjevo ljudsko igro »Vidov Ročnik«. V pripravi imajo še ljudsko igro Josipa Cankarja »Dokler bo reka tekla«, kjer je končna predstava bo predvidena jeseni.

Naše vasi se kulturno prebujajo

Kakor hitro pride učitelj na vas, išče odgovore na vprašanja: kakšni so ljudje, kako žive, njih nagnjenost, skrata njih znacij, predvsem pa posveti svojo pozornost mladini. Na vsa ta vprašanja in opazovanja dobi kratek odgovor: delo, gostilna, ples. Na drugi strani pa vidi mladino, ki odhaja za trenutnim zaslужkom drugam, ne da bi pomisnila na svojo čast, osebno dostojanstvo in na pridobitev človeka vrednega poklicja. Po vsem tem spozna človek najnovejši prizemiterje tega življenja. Vse to pa je sposobna rešiti le današnja šola. Prvo nalogo bi rešila s kulturnimi prireditvami, druga pa bo rešena šele tedaj, ko bo iz naših šol izšla domača inteligencija. Takrat bo v ljudstvu vzrostla samozavest. Če je to naloga šole, je torej naloga učiteljstva in nekateri učitelji se tegata zavedajo. To potrjujejo prireditve, ki so se v zadnjem času zelo raznabnile po istrskih vasih. Tako smo bili prejeno nedeljo priča kar dveh kulturnih prireditvev: »Razvalina življenja« v Borštu in »Pepelka« v Pomjanu.

Oglejmo si prireditev v Borštu! Tu so že pred meseci ustanovili novo društvo in začeli delati. Imeli so težave že pri izbiri igralcev. Sta pa zelo hvalevredni starejši ženski, ki sta prevzeli vlogi Mice in Tone. Začeli so se vaditi, a čez mesec jih je Urh pustil na cedilu, iz zagate jih je rešil učitelj Kocjan iz Šmarje. Igralec so se z vestnostjo predali vajam in v treh mesecih naštudirali igro. Ker nimajo še dvorane, so pripravili oder kar na prostem. To so nekateri ljudje izkoristili in so kar čez ograjo gledali predstavo. Na prošnjo, naj stopijo k blagajni ali naj se odstranijo, je nekdo vzrojil:

»Je to svoboda, da ne smem gledati odkoder hočem?« Temu se vsekakor ne smemo čuditi, saj je bila za te prva tovrstna prireditve.

Prvo povabilo zasluži pionirski pevski zbor, ki je pod učiteljem vodstvom ubranjal zapel dve pesmi. Povabilo se je, kaj lahko napravijo, če jih vodi dobra roka. In končno, ali ni ravno ta zbor predpogoj vaskoga? Igraleci so se v vlogi dobrotičnega Urha. Igralec je podal res Finžgarjevega Urha; izredno lepo je odigral spoznanje, da Lenčka piše. Za Urhom ne zaostaja potovka Mica, da ne govori o Urhovih žrtvah: Lenki, Ferjanu, Martinu itd. Le Tona je bila pretih, da je prišlo do nekaterih mučenih prizorov. Nekatere pomajkljivosti in napake so v jeziku, pa bodo odpovedljene z vajami in časom. Vendar je to za sedaj postransko, glavno je to, da so priči igrali in da so premagali tremo. Z igro so zaorali v ledino in pokazali pot družim, predvsem mladini.

Uspeh je bil torej dosegzen. Prav gotovo bi pa bil še boljši, če bi igrali v notranjosti. Tu bi dosegli tistino in bi igralci manj trpeli. Saj so morali kričati, da so jih gledale silsali in razumeli. Pri tem se nam nehotje vrne vprašanje, kako jim je potrebna dvorana, da bi prosvetno društvo »Frenk« imelo prostore za vaje in igre.

Milan

Nove knjige Cankarjeve založbe

Od Cankarjeve založbe v Ljubljani smo prejeli naslednje nove knjige:

Guy de Maupassant: NJENO ŽIVLJENJE (Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1952. Prevedel Cene Višnovec. Opredel arh. D. Omihen. Naklada 3.000 izvodov. Str. 226). Francoski pisatelj Maupassant iz tako imenovane naturalistične šole uživa sloves izrednega priovednika. Ustvarjal je z osupljivo naglino, saj je v komaj desetih letih pisateljevanja (1880–1890) napisal 18 knjig novel, šest romanov in tri knjige intimnih in potopisnih zapiskov. Njegova moč je v noveli.

V »Njenem življenju«, prvem večjem Maupassantovem tekstu, je opisana briška osuda naivne ženske, ki jo po kratkotrajni mladostni ljubezni zadevajo nesreča druga za drugo. Poseten čas dajejo delu prelepri opisi Normandije, morja, letnih časov, življenja ribičev, popotovanja po Korziki itd. Kljub sočutju vzbujajoči živiljenjski poti glavne junakinje izveni roman vedro in optimistično.

Anatole France: Bogovi so žejni (Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1951. Prevedel Božo Vodusek. Opredel in arh. Jak. Accetto. Naklada 5000 izvodov. Str. 300). V Anatolu Franceu se združujejo najboljše poteze klasične kulture in francoske tradicije. Knjiga »Bogovi so žejnic« opisuje francosko revolucijo od upora Pariza proti girondinom do strmoglavljenja Robespierreja.

John B. S. Haldane: Marksistična filozofija in znanost (Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1951. Prevedel S. Naklada 2000 izvodov. Str. 188). V knjigi so objavljena predavanja, ki jih je imel vseučiliški profesor J. B. S. Haldane na birminghamski univerzi leta 1938. Kot član Royal Society v Londonu je J. B. S. Haldane ena najuglednejših osebnosti današnje biologije. Kakor pravi sam pisec v uvodu, je knjiga namenjena znanstvenikom in študentom v prepričanju, da jim bo marksizem pri njenih znanstvenih delu prav tako koristil, kakor je koristil njemu pri njegovem delu.

Uspel koncert Igorja Ozima v Kopru

V torki zvečer je bil v koprskem gledališču violinisti koncert Igorja Ozima, ki ga je na klavirju spremljala Hilda Horak-Čas. Izvajal je skladbe Szimanowskega, Schuberta, Brahmsa, Paganinija, Vitalija in Blocha. Izvajanje mladega slovenskega umetnika, ki si je kljub rani mladosti pridobil že mednarodni slavos, je občinstvo nagradilo z navdušenim ploskanjem.

Domači dogodki v besedi in sliki

PREMIERA V POSTOJNI ANNA CHRISTIE

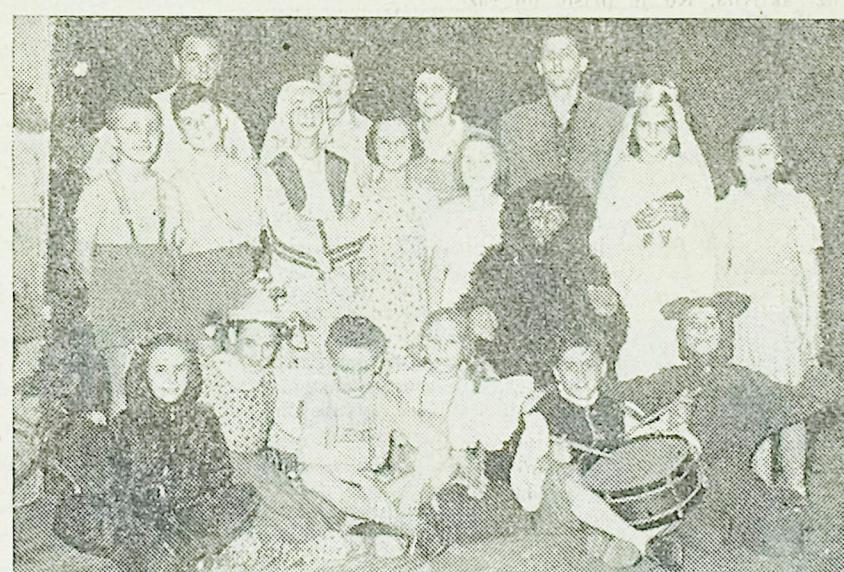
Gledališče za Slovensko Primorje je pred kratkim v dvorani Kulturnega doma v Postojni imelo premiero drame irskega pisatelja Evgena G. O'Neilla v prevedbi Ottona Zupančiča — Anna Christie.

Gledališče je doseglo z dramo zelo lep uspeh, verjetno največji dosežaj. Naštudirana v najtežjih pogojih, saj so jo igralci pripravljali na svojih turnejah po Slovenskem Primorju, ko so prikazovali »Tuje detekta«, pomeni njena izvedba veliko priznanje celotnemu gledališkemu kolektivu. Posebno naslovni vlogi: Anna — Marga Filec — in starci Chris — Drago Nandin — sta bili podani zelo preprečljivo in se jima je poznelo, da ju oba igralca globočko doživljata. Obema prav gotovo mnogo bolj »ležijo« karakterne resne vloge.

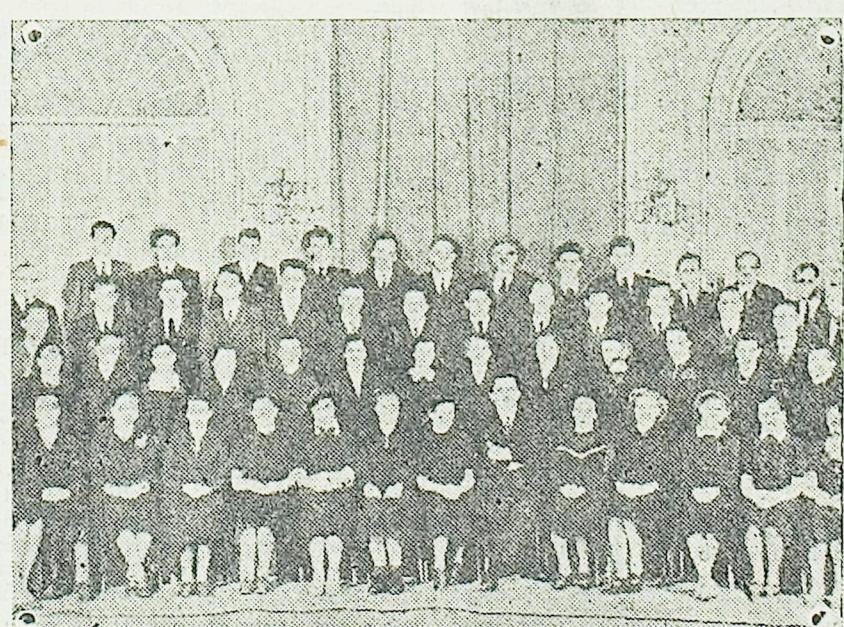
Svoje naloge so dobro opravili tudi vsi ostali nastopajoči igralci: Vera Blančeva v vlogi Marie Ownove Adolf Anderle kot kurjač Mat Burden, Marjan Raden kot natačkar Larry in strojnkar Smith — Branko Karbič. Poslednji je bil boljši v »Tujem detektetu«, v sedanjih vlogip pa ni mogel povsem preprečljivo prikazati si več dobodušnega človeka, v stvari pa vendarle starega, po zunanjem izgledu tridega morškega volka, kakršen naj bi bil ladijski strojnkar, pa čeprav je na premogovi bariki. Tudi Adolf Anderle se je premalo vživel v svojo vlogo, dasi jo je v glavnem zelo dobro podal. Drama je režiral stalni režiser gledališča Hinko Košak.

Sama drama je realistično zasnovana in je za tiste čase, ko je bila napisana, vsekakor bila zelo napredna, ker prikazuje pozitivna bistra posameznih ljudi v borbi proti konvencionalizmu tedanje dobe in biča socialni ustroj kapitalistične družbe. Vsebuje pa primesi mističizma, ki prihajajo do izraza v Christovem gledanju na morje, negativna pa je tudi v odnosu na zaključek Anne, da se ustrelji, ko je uvidela da ne more imeti življenja njena komaj rojena ljubezen do Mata. Drama pa vzame cestrino srečen konec, ki na kraju zadovoljil vse — volk sit in koza cela, kot bi rekli po našem, kar je seveda v skladu z te danjo dobo, ki je tako obliko zahvalovala, sicer je pisatelj pogorel.

Brek

Skupina koprskih pionirjev in pionirk, ki je pred dnevi uspešno nastopila v koprskem gledališču z igrico »Mačeha in pastorka«. Igrico je režirala pionirka Leni Hinček.

V soboto ob 20.30 uri bo nastopil v Ljudskem gledališču v Kopru mešani zbor KUD »Jože Hermankov iz Maribora. Na sprednu so narodne in umetne pesmi jugoslovenskih skladateljev. Mezzosoprano solo ob spremljavi mešanega zobra po Dragica Sadnikova, članica mariborske Operе. Dirigent profesor Pec Segula. Zbor bo s svojim bivanjem v naši coni nastopil še v koprskem radiu, pri Sv. Petru. Novi vasi in pri Sv. Antonu, priredil pa bo koncert tudi za pripadnike JLA.

Ob reorganizaciji kmetijskih zadrug

Ze v preteklem letu je kot sedaj v zadnjih dveh mesecih delalo zadrugam največje težave ponovno uvajanje omejenega jamstva. Tako so na Tolminskem nekateri stari trgovci in gostilničarji razumeli to kot vračanje k staremu in so se lotili rušenja - predvsem organizacijsko šibkih zadrug. Upali so, da bodo s tem ponovno dobili privatne obrte dovolilnice. Taki primeri so bili v Zatolminu, Smasti in Poljubinju.

Izredni občni zbori, ki so po terenu že kaka dva meseca so predmet mnogim govoricam. Kot že omenjeno se pri tem odlikujejo stari sovražniki zadružništva, veliki kmetje, nekdanji trgovci in gostilničarji. Tako je bilo v nekaterih krajih mnene večjih kmetov, da bi rajši plačali 10.000 din deleža, kot pa 1000 din, samo da ne bi bilo desetkratnega jamstva. Ponekod govorijo, da danes vsota 10.000 din res ni dosti, da pa lahko pridejo časi, ko bo to zelo veliko. Ob tem je treba povedati, da v takem primeru — zbor jamstvo lahko tudi spremeni. Še vse premalo se pri tem zavedajo, da so danes oni tisti, ki lahko ob vsakem času pregledajo poslovane.

Pri reorganizaciji so se najbolj izkazale zadruge bivšega idrijskega okraja in na Boškem. Najslabše je bilo na Breginjskem in na Kobaridu.

V Baški grapi so v Podbrdu, Hudajužni, na Grahovem, v Rutu in na Kneži člani zadrug sprejeli jamstvo in povečali deleže. Člani so sklenili prekiniti vsak stik z nečlani, razen s tistimi, ki deležev ne bi zmogli, kar so nekaj časa pridno izvajali. V zadnjem času pa je bilo opaziti popuščanje, pri čemer je bil glavni vzrok bojazen uslužencev, da bi padel promet. Pri tem popuščanju se gotovo ne zavedajo v polni meri odvisnosti od Banke, pa tudi ne škodljivega vpliva glede nadaljnega dotoka novih članov, ki se bo ob tem nedvomno zmanjšal.

Na Grahovem so nekateri nasprotniki zadružništva širili celo lažne vesti, da so v zadrugi nekateri reuze tako zadolženi, da svojega dolga ne bodo mogli popraviti, da bodo morali pri tem utrpeti škodo vsi člani. Seveda je bil nameň takih govorov prooren: preprečiti utrditev kmetijske zadruge. Tako ljudi bi bilo koristno poiskati in jih tudi primerno kaznovati.

Na Planoti so člani splošne kmetijske zadruge imeli zadnje čase dva zabora, na katerih so razpravljalni o reorganizaciji. Na prvem zboru niso dosegli nikakega uspeha in se niso strinjali s pojasnili člana okrajne zveze. Zahtevali so le državno trgovino. Ko pa je bila kmetijska zadruga pred likvidacijo so začeli misliti in sklicali nov zbor. Udeležilo se ga je okrog 60 članov — malih in srednjih kmetov. Med tem se je prihulil tudi večji kmet, kot nekak opazovalcev in razbijajoč, ki tudi ni bil član, bil pa je precej glasen, dokler ga niso člani na predlog stare ženice prisili k molku.

Nazvoči člani so razmišljali: že pred časom smo brez velikih uspehov ustanovili mlekarno. Ko so veliki uvideli, da bo mlekarna dobro gospodarila, so pristopili in nam obenem prevzeli v njej vodstvo. Sedaj, ko se gre za deleže in jamstvo in za ohranitev kmetijske zadruge, smo spet sami in veliki nimajo razumevanja. Ob takem razmišljaju so nazvoči sprejeli sklepe za nadaljnji obstoj zadruge ter sklenili, da vodstva ne bodo več prepustili velikim, kot se je to nekoč zgodilo z mlekarno. Pustili pa so jim odprtia vrata za vstop v zadrugo, toda le proti plačilu dvakratnega deleža.

V Breginju in Borjanu člani kmetijskih zadrug niso sprejeli jamstva. V Logjeh sta bila dva zabora istočasno. Prvega v dvorani se je udeležilo le malo ljudi — več jih je »zborovalo« izven dvorane. Razumljivo je, da na tak način niso mogli priti do nobenega dobrega zaključka.

Tu se ljudje bojijo sprejeti jamstvo, ker sta doslej dva poslovodja v zadrugi kradla. Eden se je potem ubil, drugi pa je zbežal v Italijo, vendar so ga Italijani vrnili in bo moral za svoje nepošteno in skupnosti škodljivo delovanje odgovarjati.

V Kredu so se slabo odrezali, bolje so napravili v Starem selu. Tu so imeli tri zabora, na prvih dveh niso prišli do nikakih zaključkov. Vztrajali so pri tem, da bodo sprejeli jamstvo vsi, ali pa nobeden. Po drugem zboru so kmetje šli v zadrugo po pravila, jih proučili in določili datum novega zabora. Na tem zboru so sprejeli jamstvo in še druge ukrepe za dvig gospodarstva. Tako imata danes zadruga več članov kot jih je imela v preteklosti.

Na Breginjskem so bile med italijansko okupacijo razširjene nekake hranilnice z neomejenim jamstvom. Te so šle v likvidacijo, oziroma so jih nalač z gotovim namenom »likvidirali«, pri čemer je bil marsikateri občutno prizadet. To povzroči tudi danes bojazen pri sedanjih članih. Ta bojazen pa je neupravičena, ker je jamstvo omejeno.

Spolna kmetijska zadruga na Kamnen je bila v preteklosti veskozi aktivna. Ko je prišlo do razpravljanja o povisjanju deležev in sprejetju jamstva, so se vsi večji kmetje odpovedali članstvu. Član okrajne zveze je na nekem sestanku gospodarjev pojasnil pravilnik o planinah ter ponovno uvedbo deležev in jamstva. Naletel pa je tudi on na nerazumevanje pri večjih kmetih, čeprav imata zadruga na razpolago denar za gradnjo planinskih staj. Zadrugi je ostalo zvestih le 17 bajtarjev, ki pa ne morejo postaviti niti planinarskega odbora in je morala zadruga začasno prekiniti z delom. Zapreti so morali tudi mlekarno na odločbo sanitarni inšpekcije.

Večji kmetje so izstopili predvsem zato, ker so v preteklosti sami prodajali svoje proizvode, vendar pa jim danes to ne bo več tako uspejeno.

valo. Zato je upati, da bodo le uveliči potrebo po zadrugi in jo ponovno uredili ter vključili vanj tudi mlekarno, v kateri pa bodo morali bolj skrbeti za snago.

V bivšem idrijskem okraju, ki je bil priključen tolminskemu, so se pri reorganizaciji dobro izkazale vse kmetijske zadruge. Po vseh so že na prvem zboru sprejeli jamstvo in povečanje deležev. Le v Podlanišju, kjer je v preteklosti poslovodja poneveril 300.000 din, so potrebovali za dokončno ureditev dva zabora. Zdrožili sta se v zadrugi Govek in Ledine. Prva je bila šibka, sedaj pa tvorita obe precej močno gospodarsko celoto.

Primer Otaleža pa kaže škodljiv vpliv, ki prihaja iz Sovodenj v okraju Kranj, kjer še niso začeli s tako do slednimi reševanjem zadružništva. V Otaležu so najprej uveli delež 500 din in petkratno jamstvo, naknadno pa so povečali delež na 1000 din in uveli 10 kratno jamstvo. Zadrževali so se v pretežni večini strinjali s temi ukrepi. Sedaj pa je opažati odstopanje iz članstva, ker jih vabijo v Sovodenj, kjer imajo samo dvakratno jamstvo in poslovnost tudi z nečlani.

Se bi lahko načevali take težave, ki so v razvoju zadružništva neogibne. Pri iskanju novih in pridobitnejših načinov dela se vedno naleti na odpor nekaterih, ki jim ne gre v njihove račune — splošno izboljšanje. Če primerjamo današnje hranilno - kreditne odseke pri splošnih kmečkih zadrugah, takoj vidimo velikansko razliko med nekdanjimi posojilnicami in hranilnicami. Danes vodijo te tisti, ki jim člani zaupajo. Že lepo število 1060 vlagateljev, ki imajo okrog 2 milijona dinarjev vlog, dokazuje, da imajo člani v nekaterih zadrugah neomajeno zaupanje vanje. Kmetijski zadrugi v Češči in na Mostu sta imeli do sedaj najbolj razvite hranilne odseke. Vse do zvišanja cen v januarju 1951 sta poslovali brez kreditov Narodne banke.

Dušan Trebše.

Ročno ali kemično zatiranje plevela

V goratih krajih je še vedno motika glavno sredstvo, s katerim zatirajo nadležni plevel. Ta način zatiranja pa je še vedno zelo zamuden in za današnje čase tudi drag. Posebno v deževnih pomladih, ko požene iz lahke in plitve orne zemlje polno »drobiža«, kakor navadno imenujejo plevelice, raznovrstni drobni plevel, ki v kratkem času prekrije njive, da postanejo zeleni kot travniki. Zatiranje ali pleteje je zelo zamudno in naporno delo. Plevelice

rastlin. Te snovi se imenujejo — hormoni. Če rastline hormone uporabljamo v večjih količinah, delujejo na rastline tako močno, da jih uničijo. V takem primeru dobijo hormoni novo ime — herbicidi. Najbolj znani herbicidi so: Pentahlorfenol, Dinitro o-(2)-butilfenol in Dinitro o-amilfenol. Nekateri herbicidi delujejo kompleksno, med njimi soli trihlorocetne kisline in amoniumsulfamat, ki se uporablja za uničevanje dreves in grmovja. Zad-

Ves dan sključene, a vedno dobré volje so plevelice, kadar je malo plevela

morajo po cele ure čepeti sključene na njivi tudi na pekočem soncu.

V modernem gospodarstvu pa je človek znašel sredstva, ki uspešno uničujejo plevel brez uporabe motike. To so tako imenovani — herbicidi — z domačo besedo povedano — uničevalci plevela. Znano je, da obstajajo neke snovi (substance), ki pospešujejo in uravnavajo razvoj

nje čase so največ v uporabi herbicidi iz skupine hlorfenolocetne kisline, posebno pa dihlorocetna kislina, v trgovini znana pod znakom 2,4-D.

Herbicidi se uporabljajo za uničevanje plevelov na poljih, posebno v raznih žitih, za uničevanje grmovja v okolici električnih napeljav visoke napetosti, za čiščenje železniških prog, poti v parkih itd. Postopek uporabe je zelo enostaven: površino, na kateri je treba zatrepi plevel ali druge nezačlene rastline, enostavno poškropimo s herbicidom. Tako pristedimo dragocene in dragove delovno silo.

TOLMINSKI
PLANINSKI PASNIKI
SO OŽIVELI

Kakor vsako leto so tolminski živinoreci tudi letos odgnali na planine svojo živilo, kjer ho ob sočni paši preživelaj najbolj vroče dni v letu. Mlekarji pa bodo v tem času izdelovali prvovrst planinski sir.

Velike snežne padavine v minuli zimji so marsikje občutno prizadele tudi staje. Da bi lahko popravili povzročeno škodo, so dobili Tolminci od denarja, ki ga je zbral dolevno ljudstvo za prizadete kraje, vsoto okrog 30 milijonov dinarjev. Če bodo Tolminci dodali tej vsoti še svoje pridne roke, bodo s tem denarjem storili lahko mnogo več, kakor bi jih stala sama popravila škoda, ki jo je povzročil sneg. Te pridne roke so tolminskim planinam močno potrebne, kajti za uspešnejši nadaljnji razvoj planinarstva in s tem živinoreje sploh, je potrebno zgraditi še več takih modernih staj, kakor jih že imajo na Božici, Matajurju in Preddolini. Želeti je, da bi se Tolminec tega v polni meri zavedali in do popolnosti izkoristili denarno pomoč, ki so jo dobili za svoje planine.

an.

Zemlja se je oddahnila in napila

Dež, ki je padal v nedeljo zjutraj, je kmetom in zadružnikom odvezel veliko skrb. Vse je bilo v skrbah, kako bo s koruzo, fižolom, paradižnikom in drugimi poljskimi kulturnimi. Trpele so celo češljje, kateri sadovi so že začeli odpadati. Nekateri kmetje so že skrbeli, da se ne bi porabilo seme fižola in koruze, da bi za vsak primer imeli prihodnost, da leta sami na razpolago potrebljeno.

Zemlja se je napila vode tako, da so videti poljske kulture kot pomladene. Skoro po vseh njivah je koruza trpeла pomanjkanje vode. Čeprav je ponekod (na Štajerskem) razširjeno mnenje, da mora koruza v času rasti devekrat zvit listi, potem je letina zanjo dobra, so bili sedaj vseeno le preveč zviti.

Ker je ozračje po dežju ostalo precej soporno, je nevarnost peronosporje v tistih vinogradih, ki so bili slabo skropjeni.

Veliko korist je dež prinesel tudi sadnemu dreju. Češljje, hruske in jabolka bi bila ostala drobna zaradi pomanjkanja vlage. Tudi oljki pa je dež prav prišel, ker je sedaj nevarnost napadov oljne mušice,

OKRAJNA GOZDNA DREVESNICA
V KLANCU - OCIZLI

Med Klancem in Ocizlo je gozdna drevesnica, last gozdarske sekeje iz Sežane. Ni velika, saj meri komaj 1 in pol hektarja, toda ima lepo sončno lego. V drevesnici je zaposlenih 12 stalnih delavcev, delovodja in upravnik. Drevesnica je lepo urejena; ima lepe grede s sadikami belih in kanadskih topolov, malolistnih lip, ozkolistnih in gozdnih javorov, pravih kostanjev, iglavcev itd. Drevesnica ima tudi sušilnico za storže in razna semena. Sem prihaja na praktične vaje študentje gozdarskih šol iz Ljubljane. Pred kratkim so si drevesnico ogledali tudi dijaki nižje gimnazije iz Herpelj.

Z. M.

Kmetovalci
dopisujte na vas stran

Goriška Brda: Vzorno urejeni vinogradi v Oslavju

Več kulturnosti v zakonu

Ločitev zakonov — nekdaj pravila vladarjev ali redko naključje pri navadnih smrtnikih, so v moderni družbi postale vsakdanji pojav, se v nekaterih deželah razrasle v problem, ki zapošluje zdravnike, pravnik, sociologe i. dr. Zakon — brez dvoma ena od izrazito kulturnih pridobitev človeštva — se je v toku zgodovine večkrat izmaličil v zgolj iz gospodarskih razlogov narekovano zvezko dveh ljudi, ki jo je bilo prav zaradi ekonomske odvisnosti žene ali enega zakonca od drugega težko razvezati. Ce so bili torej za naših prababice zakoni videti trdnejši, s tem še ni rečeno, da so bili boljši od današnjih. Mimo gred povedano, pa sta se takrat zakonca bolj potrudila ustvariti znosno sožite, kot se to trudijo mnogi zakonci danes, in se jima je večkrat posrečilo ustvariti srečen zakon celo tam, kjer spocetka ni kazalo, da so pogoji za to.

Vsekakor pa je treba postopno osamosvajanje žene v nekaterih deželah, v socialistični deželi pa dejansko možnost za njeno osamosvojitev, za enega izmed razlogov, da se danes zakoni, ki nimajo pogojev za obstoj, kaže razvezujejo, ali še boljše — da se vedno redkeje sklepajo od ekonomskih okolnosti narekovane zakonske zveze. Da pa moderna država dopušča lažje razvezovanje zakonov, pa ne bi smelo biti povod za to, da gledajo mladi ljudje na zakon kot na nekaj zasnega, kot na poizkus, ki lahko traja manj ali dalj časa.

Govorila sem s sodnikom, ki mi je iz svojih izkušenj v zadavah sodnih ločitev pripovedoval, da se dejansko mnogo mladih ljudi danes ločuje zato, ker so se že poročili v prepričanju, da je zakon nekaj zasnega, medtem ko je med starimi zakonci majhen odstotek takih, ki se ločujejo zato, da popravijo težko življenjsko napako, ki so jo že v starosti družbi zagrezili iz gospodarskih razlogov ali družbenih predsedkov. Razen tega pa obstajajo gotovo še primeri, ko se je po kratki harmoniji zveza dveh ljudi zaradi karakterne ali erotične neskladnosti izkazala za nevzdržno. Tem pa ne bo nikhe, tudi na sodišču odrekel pravice do razvezave. Velikanska večina ostalih ločitev pa odkriva iste pretresljive konflikte, ki se odigrajajo med štirimi stenami mnogih družin, kajti tisti, ki so se odločili za poslednji korak in stopili pred sodnika, so v manjšini nasproti tistim, ki iz raznih ozirov še dalje vlačijo za seboj težko breme nevselega in mučnega življenja.

Vsekakor — zgraditi srečen in harmoničen zakon, je visoko kulturno deljanje. Toda takega deljanja sta zmožna samo človeka, ki se tega zavedata in ki imata voljo ustvariti zakon, ki bo njima in otrokom bogatil življenje.

Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Milko Stolfa. Tiška tiskarna »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predel 2. — Štev. tekocega računa pri Narodni banki v Kopru 657-909-171 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtnetna 130 din.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

O navadnem zdravniku

Uvodni članek zadnje številke zahvaljuje grebskih »Zdravstvenih novin« je posvečen zdravniku splošne prakse.

Čeprav so daleč za nami povejne razmere, ko je bilo od vojne in stranjana izčrpano in bolno prebivalstvo marsikje brez zdravnikov, pogrešamo v Jugoslaviji zdravnike še vedno najbolj tam, kjer so najbolj potrebeni: po zanemarjenih vaseh in na izpostavljenih področjih industrializacije.

Pomanjkanje sposobnih zdravnikov splošne prakse je pereče v državah, kjer ostajajo zdravniki brez dela in službe, in je pereče pri nas, ker imamo zdravnikov še vedno premalo. Čeprav zahteva napredki medicine delitev dela in vedno bolj podrobno specializirajo, čutijo bolniki povsod po svetu, da jim preti nevarnost od zdravljenja po tekočem traku. Sredi zaporednih preiskav in pregledov pogrešajo razumevanja za sebe — in ne le za medicinsko za-

sto zunanje oblike vladnosti in kulturnega občevanja, to se pravi oblike, ki se jim pokoravamo v družbenem življenju izven doma. Te vladnosti oblike vzgajajo družinske člane k discipliniranosti v medsebojnih odnosih, hkrati pa so zunanji izraz iskrenega spoštovanja, razumevanja in ljubezni.

V zakonu se preizkušajo značaji in kaže stopnja kulturnosti ljudi. Tudi za zakon je treba vzgajati: odrasle, mladino, da — kakor se to morda čudno sliši —, celo otroke. In prav družina, srečna da lahko otroku tako vzgoji. Otrok, ki je zraste v družini, kjer sta bila oče in mati svobodna človeka, ki pa sta obenem čutila vsak svoje obveznosti in obzire drug do drugega, kjer ni bilo med njima nikdar ponizevalnih prizorov, da ne govorimo o brutalnih izbruhih —, kjer je bilo dosti vedrosti in dobre volje, tak otrok bo odnesel tudi v življenje sliko zakona, kot ga je doživil doma že od svojega detinstva.

Kaj moramo vedeti o laseh

Brez lepih las ni lepe glave

Normalni zdravi lasje žene so gosti, voljni ter se lepo svetijo. Te lastnosti imajo, dokler so čisti, torek 5 do 7 dni po umivanju glave.

Močno, včasih skoraj popolno izgubo las na glavi povzročajo nekatere vročinske bolezni (titus, gripa vročica porodnic). V teh primerih lasje brez nadaljnega ponovnega zrašajo, in sicer tem prej, čim mlajša je oseba, ki so ji lasje izpadlo.

Celice naglavne kože se, prav tako kot vse druge celice, nenehno izmenjujo (admirajo in se obnavljajo). Ce je to obnavljanje prehitro se nabere na koži pod lasmi preveč odmrljih celic — to je prhijaj. Lasje ki zrastejo iz tako obolele kože, so tanki, slabii in radi izpadajo.

Kako obravnavamo premastne lase?

Zleze lojnice, ki so tik pod lasmi, oskrbujejo lase s potrebnim maščobo da ostanejo ti lepi in prožni. Ce te zleze pravilno delujejo, se nabere na laseh v 10 do 12 dneh toliko maščobe, da je treba lase umiti. Ako pa postanejo lasje premastni že v 3 do 6 dneh, je to prvo znarenje nastajajoče obolenja naglavne kože ki traja po več let. V nadaljnjem poteku te bolezni se koža na glavi začne luščiti v obliku otrobov, temu se pridruži še močna srbečica nazadnjene za lasje izpadajo.

Cim prej se »lotim« zdravljenja te bolezni, tem bolje za nas, kajti samo pogosto umivanje glave, ki izpira zgolj lase, nas te nadoge ne bo rešilo.

Opis zdravljenja

Umivati si moramo glavo s katrenovim milom, bodisi strjenim ali tekočim. V prvih 4 do 5 dneh si posipamo glavo z žveplovim pudrom. Lase si razdelimo v preče in nanašamo pudar na kožo (ne na lase) s splošenim čopičem.

Od 6. do 10. dni zdravimo lasišče z alkoholom. Primerno lasno vodo n. pr.: 3 g salicilne kisline in 15 kapljic terpentinovega olja na 200 g alkohola) vtremo v kožo s čopičem.

Povsod pogrešajo ljudje hišnega zdravnika, tistega starega in izkušenega navadnega dokторja, ki jih je poznal, ki je imel dovolj časa tudi za preproste stvari in kateremu so bolniki verjeli.

Modernejša medicina zahteva skladno sodelovanje mnogih zdravstvenih delavcev in temelji na pošteni harmoniji posameznih zdravstvenih kolektivov. Obenem pa znova više ceni izkušenega zdravnika splošne prakse. Večina reform, sprejetih pri nas glede medicinskega študija in glede obvezne dveletne pripravnosti šole velja predvsem boljši izobrazbi, strožji izbiri in večjem ugledu navadnega zdravnika, ki ga pri nas še vedno najbolj pogrešamo.

Ze dosti je bilo napisanih recepcij za srečen zakon, dosti odobravljajo ali zgražanja so izvzvali taki recepti, ki priporočajo — ti ženi, oni možu — kako naj se zadržita v raznih trenutkih, ki jih prinaša zakonsko življenje. Ni da bi človek zametaval vsa ta navodila, toda treba je vedeti, da je vsak človek in prav tako vsak zakon individualist zase in kar bi s pridom pomagalo v enem primeru, bi v drugem delovalo moreno, in, če ne smešno, pa vsaj nespamtono. Za vsak zakon pa vendar velja, da je osnova zanj popolna iskrenost in odkritost med zakoncema, vživljanje v način mišljanja in hotenja zakonskega tovariša, volja razumeti ga in se že spopetka ogibati vsakega povoda za neznatne konflikte, ki — še preden se zakon zavesta — lahko ustvarijo tisto vzdružje napetosti, razdraženosti ali naveličnosti in brezbržnosti, ki že utegne biti začetek poznejših težkih zakonskih katastrof. V zakonu, v družini je treba tudi varovati na videz morda či-

Nekaj o poletnih oblekah

V letošnji poletni modi se linija v glavnem ni spremnila; ni pretirana, popolnoma ženska in ljubka. Široka, razgibana krila, polni boki, nekoliko tesen pas, narhalo spuščena ramena. Ozko krilo je čestokrat razširjeno z draperijo. H krilo se lepo prilega bolero, ki ga letos vidimo zelo pogostoma. Dnevne poletne obleke so krojene preprosto, po navadi iz raznobarvnega vzorčastega blaga. Za vso preprostost linije in kroja dnevnih oblek se moda odškoduje pri družabnih oblekah. Te nas spominjajo na vso mogoča moderna obdobja: tu je krinolina, pa princes, ki je tako priljubljena ženskam ljubke postave. Svilene obleke so

Drobni nasveti

Lesene žlice, ki so pri vkuhanju sadja potemnele, lahko zopet obdelimo, če jih položimo za teden dni v mrzlo vodo, ki smo ji primerno nekaj sode. Vodo moramo dvakrat premeniti in žlice postanejo zopet bele.

Bodisi da imamo presuhe ali premastne lase, vselej je zelo važno, da poskrbimo tudi za redno prebavo.

* * *
Pohištvo obvarujemo pred vlagom, če položimo vanj nekaj koščkov ka-

fre, ki vlagu rada vskrava. Od časa do časa kašo obnovimo. Obenem je kaša tudi dobro sredstvo zoper molje.

Mačke ne pridejo v jedilno shrambo, če posujemo police v shrambi s svežimi ali posušenimi robidi.

Belo pleskano pohištvo osvežimo s kašo, ki jo napravimo iz zmlete krede, vode in nekoliko modrila, kakršnega uporabljamo pri pranju.

Športne zanimivosti

Košarka postaja vse

boli priljubljen šport

Prihodnje leto bo minulo 350 let, odkar so se pojavili prvi glasovi o košarki, ki je še zadnjih 60 let osvojila množico sveta in je v mnogih državah (zlasti v Ameriki) danes najbolj priljubljen šport. Prvi začetki košarke so se precej razlikovali od današnje igre. Koši so bili pritrjeni na stebre v višini 4 do 4 in pol metra, pa tudi igrišče je bilo precej večje od današnjega. Sredi preteklega stoletja so igrali košarko po nekaterih nemških šolah, vendar se je kot šport razvila šele leta 1891, najprej kot dopolnilni zimski trening igralcev rugbyja, nato pa kot samostojna športna patoga.

*

Pred 60 leti je ameriški učitelj dr. James Nismith z dvema košarama in nogometno žogo postavil pravila igri, imenovani košarka. Njegova igra je zelo hitro prodrla na mnogo ameriške šole in univerze, dočim se je v Evropi razširila šele po prvi svetovni vojni. Danes spada košarka ne samo med športe, ki se najhitreje širijo, ampak tudi med najbolj priljubljene pri gledaleh. Igra zahteva od igralcev brzine, vzdružnosti in spremnosti. Najnovejše statistike kažejo, da prisotuje košarkaški tekmani v Ameriki mnogo več gledalcev, kakor pa baseball, za katerega pravijo, da je ameriško narodno razvedrilo.

*

Lahko trdimo, da so le redki športniki, ki ne bi že slišali o slavnih profesionalnih košarkaški ekipi ameriških črncev Harlem Globetrotters, katerih brzina, točnost podajanja in metanja na koš ter izredni triki često vzbujajo pri gledalcih vtiš do popolnosti izvežbanih žonglerjev. Najboljše ameriške in evropske ekipi so igraje »pospravlja«, ne da bi se pri tem ne vem kak naprežali. Da nedavno tekmo s francosko reprezentanco v Parizu

letos je tekmovanje bolj množično kot lani in da je fizkulturna prodirla tudi v Goriško Brda. Gimnaziji Dobrovo in Kojsko sta namreč poslali 22 tekmovalcev, ki so letos prvič nastopili in želi zadovoljive uspehe.

Na športnem igrišču v Semperiju kjer se je odvijalo tekmovanje v mnogoboku, je bilo nenavadno živahnino. Nastopalo je nad 160 mladincov in mladink. Sredi igrišča se razstavili prehodni pokal za najboljšo gimnazijo, ki ga je podaril Svet za kulturo in prosveto za goriški okraj. Stevilni gledalci so se le težko odločili, kateri fizkulturni panogi bi posvetili več pozornosti kajti na vsem prostranem igrišču se razvijale enako zanimive borbe.

Po končanih lahkoatletskih tekmacih, skokih in tekih, so bile na sporednu prosto vaje in preskokci če: solotovadce. Med moškimi ekipami je bila najbolj uspešna ekipa i Mirna, med ženskami pa iz Semperja.

J. P.

Sezona plavalnih prireditve je v polnem razmeru. Na sliki Mira Kuhar (Ljubljana) in Stevanović (Beograd) na treningu v Ljubljani.

Krvavi jerdeci

FRANCE BEVK

»Kaj se je zgodilo s kmetom, ki mi je splašil konja?« ga je vprašal patrijarh.

»Izvedeli smo, da je hotel spraviti na tla mene, a ne Vaše Visokosti,« je odgovoril Feliks. »Zato sem mu dal našteti petdeset palic in sem ga izpustil iz loze, ker je njegova blazna mati vso noč vpila okoli gradu.«

»Petdeset palic?« se je zavzel patrijarh. »Zakaj niste čakali moje sodbe?«

»Mene je hotel, ne vaše Visokosti,« se je izgovarjal Feliks.

»Kapitan!« je poklical patrijarh, a ker kapitana ni bilo v bližini, je nadaljeval: »Pošljite h kmetu medikusa, da mu namaže in obvezane! Vi mu pa odštejte pet srebrnikov za bolečine. Če ne boste pokorni, ne hodite mi več pred oči!«

Gastaldo je napravil kisel obraz, se priklonil in odšel...

Štefan je ležal doma na trebuhi v slami in stokal od bolečine. Le težko se je bil privlekel iz Tolmina. Zdaj ga je mučila vročica, da je bledel in se v blodnjah pogovarjal z blazno materjo.

»Ali si videl krvavega moža, ki je ležal na nosu in grizel v zemljo?« je bledla Agata. »Zdaj ne grize več, na severu in na jugu pa šviga plameni, v njih se pečejo plemiči, kmetje pa podtikajo na ogenj.«

»Kaj pravite?« je stokal sin. »Nisem videl moža ne plamenov. Videl sem kače, katerih vsaka je imela gastaldovo glavo in so sikale po mojem hrbitu, da me zdaj tako strašno žge. O, kako strašno me žge!«

Ko je vstopil medikus, je Štefan le za hip dvignil glavo. Videl je gastalda, ki je medikusu s prstom pokazal nanj, položil na mizo pet denarjev v srebru in zopet izginil.

»Pusti me, satan in ne muči me!« je Štefan golčal iz bolečine in žolča, ko se je Parapap vrtel okoli njega. »Ugriznil te bom, da ti bo roka zatekla in jo boš nosil debelo kot brento, dokler ti ne bo odletela.«

»Usmiljeni ljudje so me poslali,« je dejal medikus, a bilo mu je še ljubše, če prejme plačilo brez lečenja.

»Ne maram vašega usmiljenja! Sam se bom izlizal kot pes, hudiču vse ostal dolžan in mu povrnil. Misli, da me bo premotil. A pride dan, ko mu zavijem vrat. In če takoj ne izgineaš, ga zavijem tudi tebi.«

»Jojmene, kakšna črna nehvaležnost!« je prestrašen stokal Parapap. »Da bi prišla kuga in bi umirali brez pomoči kot muhe v jeseni. Jaz grem.«

»Pojdi, vrag! Saj ti pravim, da pojdi! Kuge pa ne kliči, saj jo imamo na gradu več kot zadost. Odnesi svojo tolščo in pisane cunje, sicer iztegnem nogo in te treščim v vamp, da ti ga razčehnem. O, kako me žge!«

Medikus se je izmuznil skozi vrata, sedel na oslé, ki ga je vdano čakalo pred pragom, in odjahal.

»Kaj je oni vrag položil na mizo?« je vprašal Štefan.

»Denar! Joj, koliko denarja!« se je čudila žena.

»Vzemi ga in vrzi ga v vodo, da se potopi na dno! Ne, čakaj! Ne nesi ga v vodo, hrani ga! A ne porabi niti ficka!«

Zena je žvenkljala s srebrom, ga spustila v star žep od krila in ga prevezala z motvozom.

»O, kako me peče!« je stokal Štefan.

15.

Grofa Janez in Friderik Villalta sta postala patrijarhova kapitana v Tolminu. Janez je bil debel, zastaven mož s trdim izrazom na ustnicah. Friderik je bil suhljat pohotnež in lisjak, brez sence plemenitosti. Baje sta bila roparska viteza. Če že sama morda nista napadala popotnikov, sta skrivala razbojnike in naropano blago.

Na vsakega patrijarha, ki je zasedel ogleski prestol, je prežala cela vrsta sorodnikov in lažnih prijateljev, ki se jim je hotelo udobnega življenja. In patrijarhi so z radodarno roko delili službe na desno in na levo. Včasih ne samo sorodnikom, prijateljem in znancem, temveč tudi sovražnikom, da bi jih naredil neškodljive. In patrijarh, ki je takrat vladal, je mogel štetni Villalte med svoje nasprotnike. Da bi ju razorožil, jima je poklonil kapitanat v Tolminu.

Friderikov grad je obdan od skal in prepadel na pol skrit v goščavi.

čepel v strmini nad cesto blizu Čedada. V ta grad se nikoli ni zatekel kak poštenjak. Če pa je stopil vanj, se je bridko kesal, če ni njegovo izropano truplo ležalo pod grajskim stolpom. Baje je bil grof tudi svojo prvo ženo pahnil v ta prepad. Nobeno čudo, da je šla groza pred njim in za njim. Ko so kmetje izvedeli, kdo je novi kapitan, so se trkali na prsi: »Če svoji lepi gospé ni prizanesel, nam bo stokrat gorjé!«

Medtem ko je grof Janez vedno tičal na Kozlovem robu in pasel lenobo, je Friderik dirjal na svojem konju po vseh vaseh in samotah in lovil divjačino, žene in dekleta. Mater Agato je dobil čepečo na skali, kako je z blaznimi očmi strmela v rdečo preprogo, ki je do polovice pokrivala konja, in vpila: »Joj, mož na krvavem konju je prišel...« Nato je zbežala, grof pa se v zabavo podil za njo, ki se mu je umikala, dokler mu ni zastavil poti Štefan, ki ga je mrzlo zrl z enim očesom. A bolj kot vanj je upiral oči v Feliksa, ki je stal za njim; Friderik ga je bil napravil za oprodoto.

»Odkrij se in pokloni, kmet!« je vpil Friderik.

In Štefan se je odkril, a le prav malo, in dejal: »Za vas, grofovská milost, za onega pa nič.«

»Kaj je rekel?« se je Friderik obrnil na gastalda.

Ta je vprašanje preslišal, spodbodel konja in oddirjal, a grof za njim.

Tiste čase so tolminske ceste postale nevarne. Oropani so bili trgovci, ki so prišli čez Oslico v dolino Cerknice in Idrije. Pod meči razbojnikov je padlo nekaj trgovcev, ki so iz Bohinja gnali živino in nesli železnino in bili namenjeni v Šinigalijo; nihče ni vedel, kje so pokopani. Grof je rajši lovil divjačino kot razbojниke, vlačil na grad uropano živino in blago. Nobenega zločince niso pritirali pred goriškega grofa, ki je bil vrhovni sodnik v deželi in je zato prejemal od Tolminev plačilo.

Grof Friderik je prišel nekoč na svojem lovru tudi do stožčastega hriba, ki so se mu na severni strani dvigali divji robje in je stal Tonišev dom. Kmetje so mu zatrtili, da je na gozdnatih pobočjih hriba obilo divjačine, ki jim dela škodo, a je oni ne smejo loviti, pri tem pa so si na skrivaj mežikali. Hlapeci, ki so bili z grofom, so nabirali ljudi, da jim bodo za goniče.

»Tu je hrust,« so povedali grofu, »ki noče z nami, dela se kruljavec na eno nogo.«

»Divjačine ne morem goniti,« je dejal kruljavec, ki ga je dal grof pragnati predse. »A kljub temu vam pokažem neko divjačino, o kateri se vam niti ne sanja. Če mi daste tolar, cigar evenka že več let nisem slišal v svojem žepu, se mi bo razvezal jezik in povedal vam bom vse od začetka do koneca.«

Grofu so prestavili besedo za besedo.

»Z leskovačo ti damo žvenka,« je dejal Friderik, »a ne s suho, temveč s tako, ki je sveža in boli, ko se zeleni lub zareže v meso. Pet udarcev dobiš, če poveš, če boš molčal, jih dobiš deset.«

Kruljavecu je bilo žal, da je zinil in mu je v jezi, da je bil tako nepreviden, vzelo glas in besedo. Grof pa se je bal, da bo kmet, ki je bil po vsem videzu trmast, rajši prejel deset udarcev ali še več in vse zamolčal.

»Povej brez palic,« je rekел, »in prvega zajca, ki ga dobiš, smeš brez kazni ujeti.«

»Kruljavec pa zajca?« je zastokal kmet. »O, kako ste dobrotljivi!« je spremenil glas, ker se je bal, da se grof ne premisli in ga bo res dal pretepti.

Povedal je, da ne daleč od ondot živi človek, ki zavdaja živini, je ukradel kruh, nož in sekiro, dela točo in povodenj. Iztrebil je laze in si postavil kočo na grofovem svetu, ima dve ženi, ne plačuje davka in ne daje desetine.

»Gorje ti, če si se mi zlagal,« je rekel grof. »Kaži nam pot!«

Kruljavec se je odzibal proti prelazu in divjim robem. Vso pot se je tih kesal. — — —

Tonišu je bilo, kakor da ga je zadela strela z jasnega. Zdela se mu je, da se je vse, kar ga je dotlej obdajalo — svoboda, mir, samota — nenadoma pogreznilo v zemljo. Lovski rog, ki ga je zaslišal, je prodrl neprodiren zid, ki ga je dotlej obdajal. Iz goščave se je prikazal prvi lokostrelec, za njim drugi, nato nekaj pogoničev in slednjic grof z dečkom, ki ga je spremiljal. Za vsemi je stal gastaldo in se mu režal.

Oblečen v kože, oborožen z gorjačo in ves porasel je stal Toniš pred svojo kočo in se ni ganil. Za seboj je slišal gosto, težko dihanje obeh deklet, ki sta gledali skozi špranje. Tonišev pogled je prebegnil po brežini nad kočo, iskal med drevjem, da bi uzrl Izbora. Ni ga bilo. Obšla ga je plašnost, vendar je sklenil, da se ne vda.

»Kaj mi hočete?« je vprašal.

Došleci so bili za hip prepadeni nad Toniševim prikaznijo. Ko so slišali, da govori po človeško, jih je minila plahost. Gastaldo Feliks se je zarežal. Eden izmed lokostrelcev se je Tonišu hotel približati, a ta je gozeče pokazal zobe in dvignil gorjačo.

Grof Friderik pa je skočil s konja in mimo Toniša planil v kočo. Skozi linice je bil zagledal dvoje dekliških oči, to ga je ponorelo. Prečen se je Toniš do dobra zavedel, kaj se godi, je grof privlekel s seboj deklici, ki sta trepetali in jokali; mislili sta, da so jih napadli razbojniki. Aniča je planila k Tonišu in se ga oklenila.